

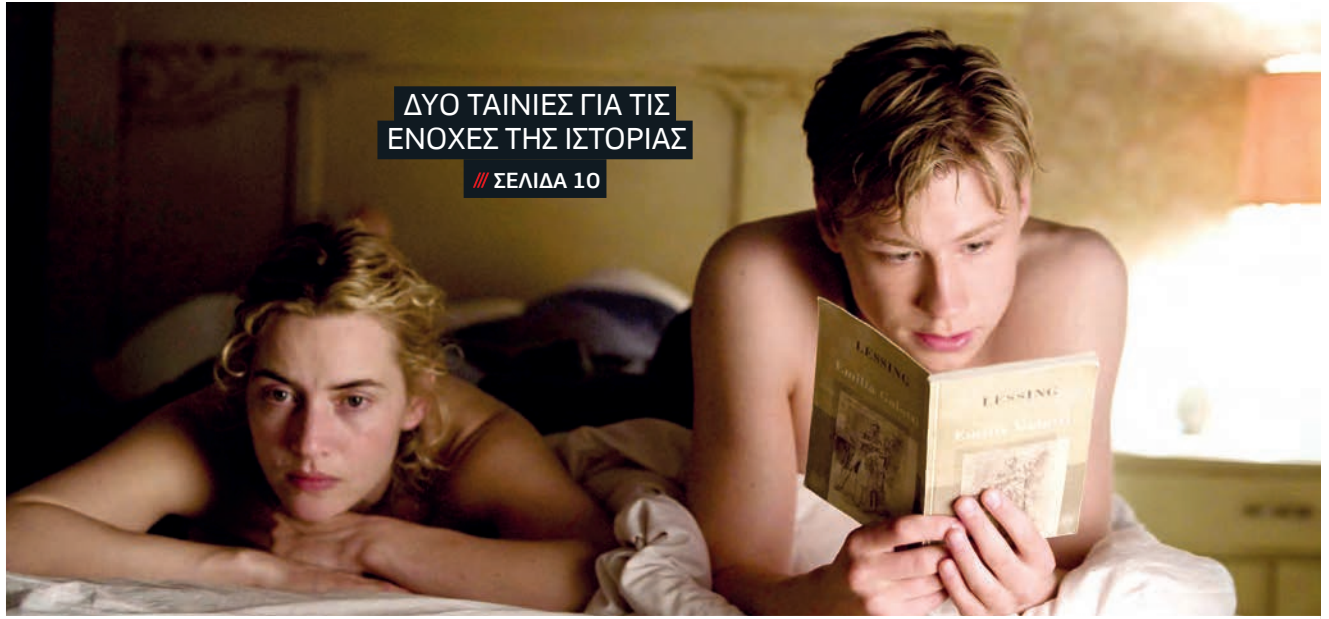

Ηδύφωνο

στα μονοπάτια του πολιτισμού

27.03.2016

www.simerini.com.cy

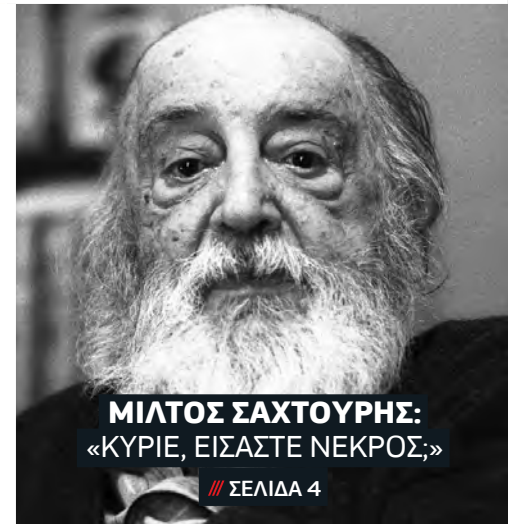
ΔΥΟ ΤΑΙΝΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΕΝΟΧΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

// ΣΕΛΙΔΑ 10

«ΕΝΑ ΤΣΕΚΟΥΡΙ ΚΑΘΕΤΑΙ»
ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΡΕΟΥΣΗ

// ΣΕΛΙΔΑ 14

ΜΙΛΤΟΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ:
«ΚΥΡΙΕ, ΕΙΣΑΣΤΕ ΝΕΚΡΟΣ;»

// ΣΕΛΙΔΑ 4

Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να υπάρχουμε κάπως αναπνευστικά δυστυχισμένοι ☪ Νίκος Καρούζος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΛΗΣ

«Η κανονική
κατάσταση κάθε
πολιτισμού
είναι τα ερείπια»

// ΣΕΛΙΔΕΣ 8-9

quickreek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Τα Κρεμαστάρια, τα Σφαχτάρια, τα Έργα σου Μου έλεγε ο Νίκος Καρούζος, τότε που κάθε μέρα και κάθε νύχτα, συναντιόμασταν: «Σακ και ματ κάνει πάντα η πραγματικότητα». Μου έλεγε, επίσης: «Η ζωή είναι ένα καθαρωτικό φαινόμενο»

Νύξεις

Το μυθιστόρημα του Julian Barnes, Ο Αχός της Εποχής, έχει μεταφράσει ανεπίληπτα ο έμπειρος Θωμάς Σκάσης. Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. Ο Barnes, ιδιοφυώς, μιλάει για την πολιτεία, τον βίο, και το έργο του μεγάλου Ρώσου συνθέτη

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

Θέατρο // ΕΘΑΛ

1

«Χοντροί άντρες με φούστες»
Έπειτα από ανυπέβλητες δυσκολίες, οι παραστάσεις στη Λεμεσό μεταφέρονται γι' ακόμη μια φορά. Τελικές ημερομηνίες στις 27 και 28 Μαρτίου, στο Θέατρο Ένα Λεμεσού. Προκρατήσεις: 96211590.

2

«9η Ιουλίου»
Το ποίημα «9η Ιουλίου» του Βασίλη Μικαλίδη, μελοποιημένο υπό τη μορφή ορατορίου από τον Μιχάλη Χριστοδουλίδη, παρουσιάζεται στο Θέατρο Ριάλτο με 10-μελή ορχήστρα και το Φωνητικό Σύνολο της Διάστασης. Πέμπτη, 31 Μαρτίου και Παρασκευή, 1 Απριλίου, στις 20:30.

3

Λαυρέντης Μαχαιρίτσας
Ο Λαυρέντης Μαχαιρίτσας κι η παρέα του έρχονται για δυο συναυλίες στην Κύπρο. Πέμπτη, 31 Μαρτίου, στις 22:30, στο Savino Live και την Παρασκευή, 1 Απριλίου, στις 22:30, στο Άνω Πόλις, στην Πάφο. Για πληροφορίες: 99860304, 99426011.

4

Killer Joe
Το Θέατρο Ένα παρουσιάζει το θεατρικό έργο «Killer Joe» του Tracy Letts. Τακτικές Παραστάσεις: Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή, στις 20:30. Κατάλληλο για άτομα άνω των 18. Τηλέφωνο κρατήσεων: 22348203.

Μπ. Μπρεχτ: Η Εξαίρεση και ο Κανόνας

Στο έργο του «Η Εξαίρεση και ο Κανόνας» ο Μπρεχτ περιγράφει ένα ταξίδι, ένα θάνατο και μια σκηνή δικαστηρίου. Ένας τυχοδιώκτης διασχίζει με απίστευτη ταχύτητα μια ερημική περιοχή προκειμένου να φτάσει πρώτος στη γη της επαγγελίας, εκεί που υπάρχει... χρυσάφι! Τον συνοδεύουν ένας οδηγός ερυθρόδερμος συμφιλιωμένος με τη παρουσία των λευκών και ένας πιστολέρο, ένοπλος σωματοφύλακάς του, που έχει ξανακάνει τη διαδρομή στο αφιλόξενο τοπίο, το γεμάτο κινδύνους, για την περίπτωση που θα συναντήσουν ληστές ή εχθρικούς Ινδιάνους. Στη διάρκεια της πορείας αυτής πολλά θα συμβούν, με αποκορύφωμα τη δολοφονία εν ψυχρώ του οδηγού από τον εργοδότη του. Στην τελευταία σκηνή του έργου, το δικαστήριο καλείται να αποφασίσει εάν και κατά πόσον ο εργοδότης που πυροβόλησε τον υπάλληλό του βρισκόταν σε αυτοάμυνα ή όχι.

Θριαμβεύει, λοιπόν, η λογική του παραλόγου. Αντί να κριθεί ένοχος ο θύτης, ο δικαστής κατακρίνει το θύμα, επειδή δεν συμπεριφέρθηκε σύμφωνα με τον κανόνα της ζούγκλας, που λέει ότι πρέπει να σκοτώσεις, για να μην σε σκοτώσουν. Ο οδηγός δεν ήξερε τον κανόνα, συμπεριφέρθηκε κατ' εξαίρεση, δηλαδή ανθρώπινα, και... γι' αυτό έχασε τη ζωή του.

Φέτος με αφορμή τα 60 χρόνια από τον θάνατο, το 1956, του Μπέρτολτ Μπρεχτ, η ΕΘΑΛ παρουσιάζει το δεύτερο δεκαήμερο του Μαρτίου το δημοφιλέστερο διδακτικό έργο του Μπρεχτ, «Η Εξαίρεση και ο Κανόνας». Στη παράστασή της, η ΕΘΑΛ «μεταφέρει» τη δράση στην Άγρια Δύση, το Φαρ Ουέστ, όπως αποτυπώνεται στις κινηματογραφικές ταινίες των 70's και των 80's.

Οι συντελεστές της παράστασης: Μεταφραστής: Γιώργος Νεοφύτου Σκηνοθεσία, Δραματουργική προσαρμογή: Μηνάς Τίγκιλης Σκηνικά: Καρολίνα Σπύρου

Κοστούμια: Μιράντα Θεοδωρίδου Σχεδιασμός φωτισμών: Παναγιώτης Μανουσής Μουσική σύνθεση: Γιώργος Κολιάς Πρωταγωνιστούν οι ηθοποιοί: Κώστας Βήσας, Στέλιος Ανδρονίκου, Αντρέας Νικολαΐδης, Μαρίνα Βρόντη, Μαρία Φιλίππου, Βασίλης Χαράλαμπος και συμμετέχουν η Έλλη Κατωδρότου και ο Ιάκωβος Καντούνας.

Επίσημη Πρεμιέρα: σήμερα Κυριακή, 27 Μαρτίου, 8.30 μ.μ. Τακτικές παραστάσεις: κάθε Σάββατο στις 8.30 μ.μ. και Κυριακή στις 6.30 μ.μ. Περιοδεία Λάρνακα: Τετάρτη, 20 Απριλίου, Θέατρο ΣΚΑΛΑ, 8.30 μ.μ. Πάφος: Πέμπτη, 21 Απριλίου, Παλιά Ηλεκτρική, 8.30 μ.μ. Λευκωσία: Παρασκευή, 22 & Σάββατο, 23 Απριλίου, Αποθήκες ΘΟΚ, 8.30 μ.μ. Κυριακή, 27 Μαρτίου, στις 6.30 μ.μ. με ελεύθερη είσοδο στο πλαίσιο του Εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Θεάτρου (διάρκεια 55 λεπτά)

Ιδιοκτησία: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος Βοηθός Υπεύθυνου Έκδοσης: Μαρία Μηνά Συνεργάτες: Κωνσταντίνος Α. Ε. Παπαθανασίου Πάνης Ζελανιάς Λογίγνος Παναγιώτης Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασιάνης Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή Τίτος Χριστοδούλου Χρήστος Μιχάλαρος Μάριος Αδάμου Ηλεκ. Ταχυδρομείο: papadopoulosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά προτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφηση ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

Ιάκωβος Καμπανέλλης, Γράμμα στον Ορέστη

Εμάς τις γυναίκες μάς αφήνουν να διαλέγουμε μόνο το νυφικό μας, όχι και τη ζωή μας

// ΣΕΛΙΔΑ 16

Jeffrey Lee Pierce

Κάπου εκεί στο Los Angeles και στα μέσα προς τα τέλη της δεκαετίας του '70 ο Αμερικανός με μεξικάνικες ρίζες ανακάλυψε τη reggae, που ήταν κι ένα από τα αγαπημένα του μουσικά είδη

Όπως σας αρέσει

Μια ξεκαρδιστική παραγωγή της γνωστής κωμωδίας του Σαίξπηρ, ένα έργο για τον έρωτα και τη μεταμόρφωση, σε αναμετάδοση από το National Theatre, σε Λευκωσία (ΘΟΚ) και Λεμεσό (Θέατρο Ριάλτο)

Θέατρο // ΘΟΚ - Θέατρο Ριάλτο

Όπως σας αρέσει

Η κωμωδία του Ουίλιαμ Σαίξπηρ από το NT Live

Η περίφημη κωμωδία αγάπης του Σαίξπηρ παρουσιάζεται στο Εθνικό Θέατρο της Αγγλίας για πρώτη φορά ύστερα από τριάντα χρόνια, αποσπώντας διθυραμβικές κριτικές και αναμεταδίδεται σε Λευκωσία (ΘΟΚ) και Λεμεσό (Θέατρο Ριάλτο) μεθαύριο Τρίτη, 29 Μαρτίου, στις 20:30. Πρόκειται για μια υψηλής ποιότητας παραγωγή σε μοντέρνα σκηνοθεσία της Polly Findlay με νεανικό και δυναμικό καστ και ζωντανή χορωδία δέκα ατόμων. Τα στοιχεία αυτά καθιστούν την παράσταση μια ιδανική εισαγωγή στον Σαίξπηρ τόσο για νεανικό όσο και για οικογενειακό ακροατήριο.

Μια ξεκαρδιστική παραγωγή της γνωστής κωμωδίας του Σαίξπηρ, ένα έργο για τον έρωτα και τη μεταμόρφωση. Η Rosalie Craig στον ρόλο της Ροζαλίνα φωτίζει κάθε σκηνή με το ελεύθερο πνεύμα της. Με τον Δούκα πατέρα της διωγμένο στη εξορία, η Ροζαλίνα και η ξαδέλφη της Σύλια ταξιδεύουν στο δάσος του Άρντεν. Εκεί, μεταμφιέζεται σε αγόρι, υιοθετεί έναν διαφορετικό τρόπο ζωής και ερωτεύεται με θεαματικό τρόπο.

Κριτικές:

-Μαγικό. Συρρέει σε αυτό το μαγεμένο Arden (Observer)

-Επαναστατική! Η πνευματική, λαμπρή Rosalie Craig φωτίζει κάθε σκηνή (Mail on Sunday)
-Πλούσιο και αναζωογονητικό. Πηγαίνετε! (What's On Stage)
-Μια εκπληκτική παραγωγή, με το πιο θεαματικό σκηνικό να αλλάζει, έχει χρόνια να στεγάσει το National Theatre (Time Out)
-Μια ακαταμάχητα αστεία παραγωγή. Μια απόλαυση (Sunday Times)
-Είναι ξεκαρδιστική. Μια καταπληκτική βραδιά (Independent)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

Τρίτη, 29 Μαρτίου, ώρα 20:30

Θέατρο ΘΟΚ, Κεντρική Σκηνή, Λευκωσία
Κρατήσεις: 77772717
Email: boxoffice@thoc.org.cy
Ώρες Λειτουργίας Ταμείου ΘΟΚ
Τρ.- Κυρ: 10:00 - 13:30, 16:00 - 18:00

Θέατρο Ριάλτο, Λεμεσός
Κρατήσεις 77 77 77 45
Εισιτήρια: € 10 / 7
E-tickets: www.rialto.com.cy

Με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους
Διάρκεια: 160'
Στηρίζουν: British Council & British High Commission Nicosia

Ηδύφωνο

Στους δρόμους της μουσικοποιοτικής παράδοσης

Μια ωραία εκδήλωση για τις βαθιές ρίζες της ελληνικής μουσικής διά μέσου των αιώνων, από την Εστία Ελλάδος Κύπρου σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/

Θέατρο // «Της οικίας ημών εμπιπραμένως»

Ο Πολυχώρος «Κατ' οίκον» ανακοινώνει το ανέβασμα της κωμωδίας με τίτλο: «Της οικίας ημών εμπιπραμένως», του βραβευμένου θεατρικού συγγραφέα, Κώστα Μαννούρη, σε πανελλήνια πρώτη. Ο συγγραφέας τιμήθηκε το 2015 με το βραβείο θεατρικής συγγραφής στο πλαίσιο των θεατρικών βραβείων Κύπρου. Το στόρι: Τρεις αδελφές παραβιάζουν την πατρική τους οικία, που πλέον έχει περιέλθει στην κυριότητα του γεροντοσέρωτα του αιμνήστου πατρός τους, με σκοπό να την κάψουν. Για να εμψυχωθούν, προτού προβούν σε αυτό που θεωρούν ως ηθικά επιβεβλημένο, ανα-

καλούν ιστορίες και συμβάντα που τις συνδέουν με αυτό που πρέπει να παραδοθεί στην πυρά. Το έργο του Κώστα Μαννούρη πραγματεύεται τη δημιουργική βύθιση στη μνήμη, την απώλεια και το ανεκπλήρωτο, έχοντας ως ακρογωνιαίο λίθο το εξής ερώτημα: ποια είναι περισσότερο απευκταία, η περίπτωση δράματος ή η απουσία του; Το έργο, όπως και η ζωή μας, ταλαντεύεται με άνεση ανάμεσα στο τραγικό και το κωμικό, την ωμότητα και τον λυρισμό, τη συγκωρητικότητα και τη ζωώδη ανάγκη μας για εκδίκηση. Τρίτη, 29 Μαρτίου, 20:30, Θέατρο Σκάλα. Πληροφορίες: 99328689.

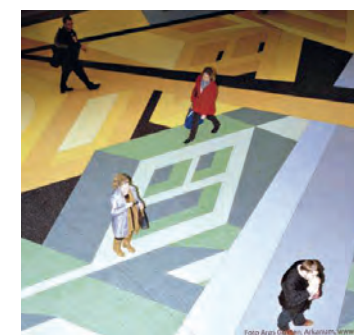
Μουσική // Virtuosismo

Ο Salvatore Accardo, ένας από τους σπουδαιότερους βιρτουόζους του βιολιού αλλά και τους σημαντικότερους μουσικούς της γενιάς του, συμπράττει επί σκηνής με τη Συμφωνική Ορχήστρα Νέων ερμηνεύοντας το Κοντσέρτο για βιολί του Tchaikovsky, το οποίο συνδυάζει τον υπέρτατο λυρισμό και την εκπληκτική δεξιοτεχνία. Η Σ.Ο.Ν.Κ. ανοίγει το πρόγραμμα με τη θεαλωδή εισαγωγή από την όπερα του Verdi «Η δύναμη του πεπρωμένου», ενώ στο δεύτερο μέρος παρουσιάζει

τη σατιρική και αστείρευτη ενέργεια 9η Συμφωνία του Shostakovich. Κατόπιν διαγωνισμού, έξι νεαροί ταλαντούχοι βιολιστές της Μουσικής Σχολής της Σ.Ο.Ν.Κ. θα παρακολουθήσουν masterclasses με τον μεγάλο δεξιότεχνη, τα οποία θα είναι ανοικτά για το κοινό. Εισιτήρια: €20, €10 (παιδιά κάτω των 18, φοιτητές και συνταξιούχοι). Η συναυλία θα γίνει αύριο Δευτέρα, στις 20:00, στο Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου. Τιμή εισόδου: €20 / €10. Πληροφορίες: 22463144.

Εικαστικά // Νέα Γερμανική Τέχνη Φωτογραφίας

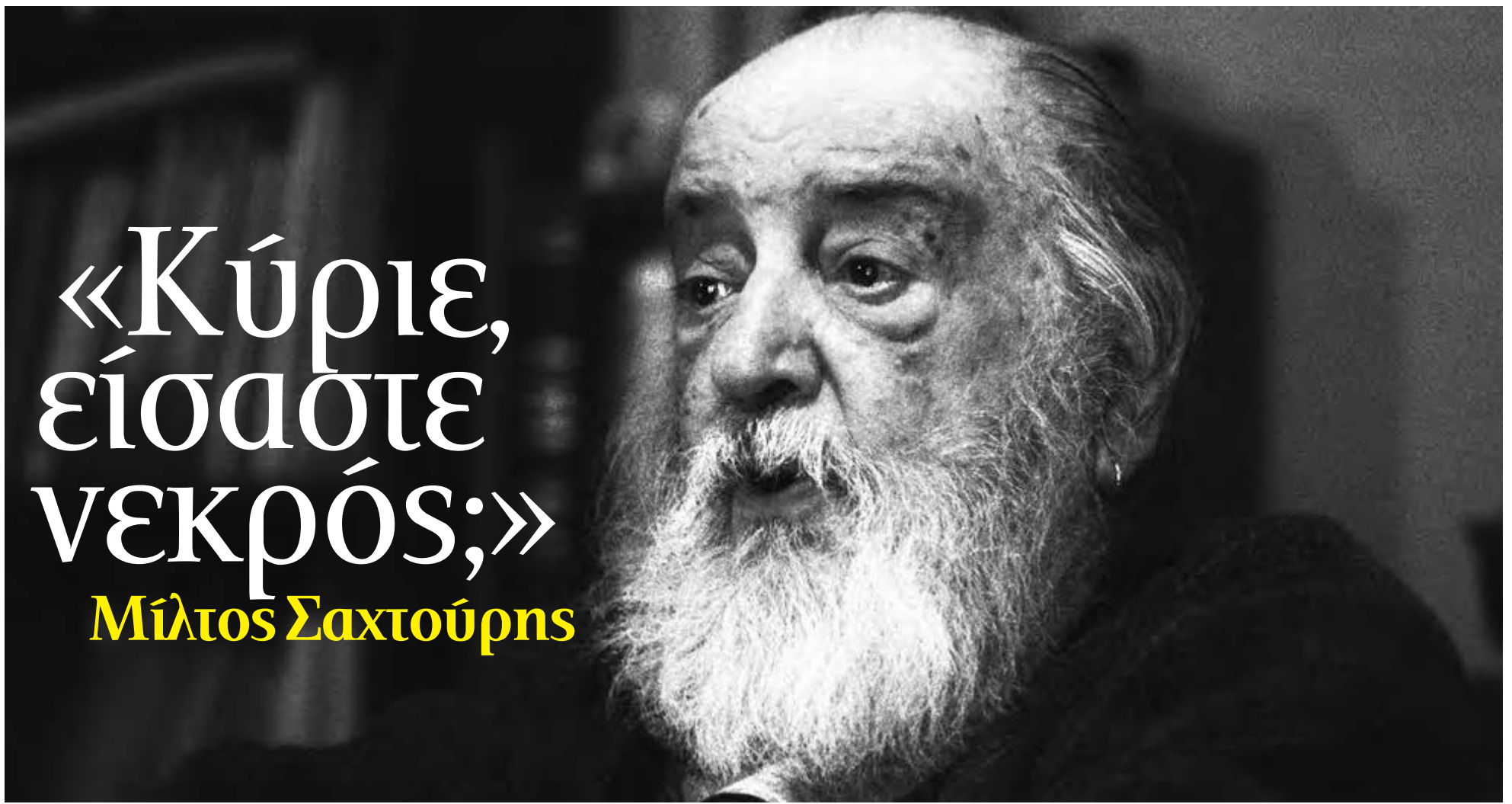
Το Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου διοργανώνει και φέτος την έκθεση gute aussichten: new German photography 2015/2016 (Καλές προοπτικές - Νέα Γερμανική Τέχνη Φωτογραφίας 2015/2016) εγκαινιάζοντάς την με την παρουσίαση «Η φωτογραφική Τέχνη στη Γερμανία σήμερα» από τον Aras Gfkten, φωτογράφο και νικητή του διαγωνισμού «gute aussichten» και με ένα κοκτέιλ, την Τρίτη, 29 Μαρτίου, στις 7:00 μ.μ., στην αίθουσα εκδηλώσεων του Ινστιτούτου Γκαίτε στη Λευκωσία (πλησίον παλιού ξενοδοχείου Λήδρα Πάλας). Η έκθεση Φωτογραφίας παρουσιάζει τα έργα των ακόλουθων καλλιτεχνών: Aras Gfkten, Lars Hóbnér, Félix Hóffelmann, Kyung-Nyu Hyun,

Kolja Linowitzki, Jewgeni Roppel, Gregor Schmidt, Kamil Sobolewski και Maja Wirkus. Διάρκεια έκθεσης από 29 Μαρτίου μέχρι τις 22 Απριλίου, στο Goethe Institut, στη Λευκωσία. Ώρες Λειτουργίας: Δευτέρα-Παρασκευή: 12.00 μ. - 7.00 μ.μ. Είσοδος ελεύθερη.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Αφιέρωμα // Την Τρίτη, 29 Μαρτίου, συμπληρώνονται έντεκα χρόνια από τον θάνατο του «τρελού λαγού» - ακόμη ενός μείζονος Έλληνα Ποιητή που ο «δρεπανηφόρος» επέλεξε να στείλει στ' άστρα τον μήνα αυτόν

Ο Μίλιος Σαχτούρης (29 Ιουλίου 1919-29 Μαρτίου 2005) φροντίζει να μας αποστομώνει πάντα και προκαταβολικά, όταν αναφερόμαστε σ' αυτόν: «Προσωπικά πιστεύω ότι στο έργο ενός ποιητή δεν προσθέτει τίποτε η συμμετοχή του σε ποιητικά συμπίοσια ή σε πνευματικές παρέες, στην πνευματική αγορά, όπως λένε. Κάποτε ο Ντίλαν Τόμας, ένας ποιητής που σέβομαι βαθύτατα και συχνά τον αναφέρω, σε ένα ποιητικό συμπίοσιο διέκοψε τους ομιλητές και τρέχοντας στο παράθυρο φώναξε στους παρευρισκόμενους: "Πάψτε, πάψτε, ακούστε τα πουλιά πόσο καλύτερα τα λένε από εμάς"».

Εμφανίστηκε στα ελληνικά γράμματα, το 1945, με τη συλλογή «Η Απομονωμένη» από τις εκδόσεις Ίκαρος με βιβλιότυπο που σχεδίασε ο Νίκος Εγγονόπουλος. Από τότε, και μέχρι το 1998, τύπωσε άλλες 13 ποιητικές συλλογές: «Παραλογαίς» (1948), «Με το πρόσωπο στον τοίχο» (1952), «Όταν σπασ μιλώ» (1956), «Τα φάσματα ή η χαρά στον άλλο δρόμο» (1958), «Ο περίπατος» (1960), «Τα στίγματα» (1962), «Σφραγίδα ή η όγδοη σελήνη» (1964), «Το σκέυος» (1971), «Χρωμοτραύματα» (1980), «Εκτοπλάσματα» (1986), «Καταβύθισπ» (1990), «Εκτοτε» (1996) και «Ανάποδα γυρίσαν τα ρολόγια» (1998). Στην τελευταία, μάλιστα, συλλογή του ο τόνος μπαίνει στην παραλήγουσα, όχι από λάθος. Σε συνομιλία που είχε με τον Βασίλη Κ. Κалаμαρά, και δημοσιεύτηκε στη «Βιβλιοθήκη» της εφημερίδας «Ελευθεροτυπία», στις 23 Δεκεμβρίου 1998, δίνει μάθημα περί ρυθμού ή μέτρου, εάν θέλετε, που προσωπικά

πιστεύω πως κανείς καθηγητής δεν θα μπορούσε να διδάξει: «Αμα δεν υπάρχει ρυθμός στην ποίηση, δεν είναι ποίηση. Δεν είναι τίποτα. Από εκεί καταλαβαίνει κανείς τους κακούς ποιητές. Τώρα που ελευθερώθηκε ο στίχος, δεν είναι αναγκαστικός ο ρυθμός, όπως ήταν στην παλιά, την έμμετρη ποίηση. Αμα δεν έχει ρυθμό ο ελεύθερος στίχος δεν είναι ποίημα, δεν διαβάζεται. "Ανάποδα γυρίσαν τα ρολόγια". "Ανάποδα γύ...ρισαν τα ρολόγια" δεν βγαίνει».

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1919 με καταγωγή από την Ύδρα και ήταν δισέγγονος του ναυάρχου της Επανάστασης του 1821 Καπετάν Γιώργη Σαχτούρη. Σπούδασε νομικά στο Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, αλλά τα εγκατέλειψε και αφοσιώθηκε αποκλειστικά στην Ποίηση. Τιμήθηκε με τρία κρατικά βραβεία και τα ποιήματά του έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Πέθανε στην Αθήνα, το 2005, στην περιοχή της πλατείας Αμερικής στην Κυψέλη, όπου και κατοικούσε δεκαετίες στην οδό Μηθύμνης 14, σ' ένα κλασικό μικρό αθηναϊκό δωάρι.

Την εποχή που κατοικούσα στην περιοχή -στην οδό Ι. Δροσοπούλου & Μυτιλήνης γωνία, στάση Λυσοια-τρείο, 7 στενά ακριβώς, παράλληλα με την οδό του Ποιητή- πέρασα ώρες στα μαρμάρινα σκαλιά της πολυκατοικίας του, προσπαθώντας να πάρω θάρρος και να του χτυπήσω το κουδούνι. Δεν το έπραξα ποτέ, και μάλλον καλά έκανα, μια και τόσο η ηλικία μου όσο και η ιδιοσυγκρασία μου μάλλον θα τάρταζε τον ηλικιωμένο Σαχτούρη. Η εάν έγραφε και τον διέκοπα να...: «Αμα γράφω ένα ποίημα και μου έρχεται η έμπνευση και μου μιλήσεις, εκείνη την ώρα

μπορεί να σε σκοτώσω...», (από τη συνομιλία του με τον Θανάση Λάλα, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα», στις 5 Φεβρουαρίου 1995).

Πολλά οφείλουμε στον ποιητή και κινηματογραφιστή-σκηνοθέτη Λευτέρη Ξανθόπουλο, που κατέγραψε συνομιλίες με τον Ποιητή. Επίσης στον Γιάννη Δάλλα, για την πρώτη σοβαρή μελέτη-αποτίμηση του έργου του. Ακολούθησαν κι άλλοι. Ο Μίλιος Σαχτούρης πάντα αναφερόταν στη μεγάλη τεράδα της Ελληνικής Ποίησης: Σολωμός, Κάλβος, Καβάφης, Καρυωτάκης. Ειδικότερα τους Σολωμό-Καβάφη, τους αναφέρει πάντα στις ελάχιστες συνομιλίες-συνεντεύξεις που μας έχει αφήσει παρακαταθήκη. Επιρροές του ο Ρίλκε, ο Κάφκα και ο Ντίλαν Τόμας, κι άλλοι

που τους μνημονεύει και στα ποιήματά του. Ιδιαίτερη η σχέση του με τη ζωγραφική, άλλωστε και η σύντροφός του, από το 1960 έως το τέλος της ζωής του, ήταν η ζωγράφος Γιάννα Περασάκη. Αδικοκλήμενος από την κριτική, όπως κι άλλοι της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, δικαιώθηκε στην πορεία και το έργο του παραμένει ακρογωνιαίος λίθος και μεγάλη στιγμή στους αιώνες που μετράει η Γλώσσα και η Ποίησή μας. Στις παρακάτω παραγράφους παραθέτω κάποιες πικραμένες και μη επόψεις του που αφορούν, αναμφισβήτητα, μεγάλους Έλληνες ποιητές και φίλους του.

Σαχτούρης & Σεφέρης

«Όταν γνώρισα τον Σεφέρη στη μοναδική φορά που πήγα σπίτι του, μετά την επιστροφή του από τη Μέση Ανατολή, με ρώτησε: "Δοκίμια δε θα γράψετε;" Και του είπα "Ποτέ". Γυρίζει στη γυναίκα του και λέει: "Μαρώ, δε, δε θα γράψει δοκίμια"» (συνομιλία με τον Λευτέρη Ξανθόπουλο, «Εντευκτήριο», τχ. 20, Σεπτέμβριος 1992). «Νομίζω η γενιά του '30 ήταν πολύ φειδωλή. [...] Ο δε Σεφέρης είπε: "Εντιμος ποιητής ο Σαχτούρης". Εντιμος δε θα πει τίποτα...», (συνομιλία με την Όλγα Σελλά, «Η Καθημερινή», 20 Φεβρουαρίου 2000).

Σαχτούρης & Εγγονόπουλος

«Ο Εγγονόπουλος, όταν του πρωτοδιάβασα τη "Απομονωμένη" -το θυμάμαι, ήταν συγκινητική ημέρα για μένα: πήγα στο ατελιέ του, αυτό το υγρό υπόγειο που είχε χρώμα κάτω κι εκεί έζησε και κοιμότανε όλα τα χρόνια, αλλά είχε γερή κράση κι άντεξε- συγκινήθηκε πολύ. Ο Εγγονόπουλος άμα χαιρόταν

του ανέβαινε μια κοκκινίλα στο στέρνο εδώ (δείχνει το στέρνο του) μέχρι πάνω στο κεφάλι... Κοκκίνισε ολόκληρος λοιπόν και μου είπε: "Κύριε Σαχτούρη, είστε ποιητής". Σηκώθηκε, πήγε στη βιβλιοθήκη του, πήρε έναν "Μπολιβάρ" που μόλις είχε βγει -το '44 ήταν- και μου έγραψε μια αφιέρωση: "Στον κύριο Μιλτιάδη Σαχτούρη" -Μιλτιάδη, όχι Μίλιτο- "που είναι" -το είναι μεγαλύτερο από τις άλλες λέξεις- "ποιητής"! Εγώ τρελάθηκα... Πήγα στη μάνα μου και της το 'δειξα. Ήταν μεγάλη συγκίνηση...», (συνομιλία με τον Θανάση Λάλα, «Το Βήμα», 5 Φεβρουαρίου 1995).

Σαχτούρης & Ελύτης

«Όχι, δεν αναγνώριζαν την αξία μου... Με αγνοούσαν... Ακόμη κι οι φίλοι μου... Τα 'χω πει, κι ο Ελύτης φουρκίζεται άμα τα λέω. Με τον Ελύτη παίζαμε καρπαζιές, τρόπος του λέγειν, και μου έλεγε: "Δεν είναι ποίηση αυτή που γράφεις... Είναι γκραν γκινιόλ!"» (συνομιλία με τον Θανάση Λάλα, «Το Βήμα», 5 Φεβρουαρίου 1995). «Με τον Ελύτη ήμαστε φίλοι, όμως δεν είπα ποτέ για μένα κάποιον έπαινο», (συνομιλία με την Όλγα Σελλά, «Η Καθημερινή», 20 Φεβρουαρίου 2000).

«Ο πυρετός της χαράς»

Ηλεκτρικές κουρτίνες σ' άλλη εποχή ηλεκτρικοί πολυέλαιοι δυο πρώνα παράθυρα δυο μάτια φωτισμένα η σκιά τ' ανθρώπου διαβαίνει κι η φωνή: Μην τρέχεις μη φεύγεις σ' αγαπώ

La voix du reve

Η Απομονωμένη, 1945

www.simerini.com.cy

Γιώργος Βολουδάκης: «Στο ακανθώδες πλέγμα της ατολμίας μου»

Αναδιφήσεις // Δύο ποιητικές συλλογές, εκεί μέσα στο ογδόντα, κι ένα βιβλίο με μεταφράσεις στίχων του Jim Morrison, κι ύστερα η απόλυτη σιγή

«Ο Γιώργος Βολουδάκης, αυτός ο περίεργος νέος ποιητής, παρ' όλο που το βιβλίο του με τον παράξενο τίτλο "Ο φάντης καρρό σε στροφή φουρκέτα" έχει πυρηνικά και τέτοια, που δε μ' αρέσουν, έχει πολλή έμπνευση και πολλή δύναμη», τάδε έφη Μίλτος Σαχτούρης, στη συνομιλία του με την Ελένη Ζιώγα, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Η Θεσσαλία του Βόλου», στις 8 Απριλίου 1990, και τώρα στον συγκεντρωτικό τόμο, «Ποιος είναι ο τρελός λαγός», Μίλτος Σαχτούρης, Συνομιλίες, εκδ. Καστανιώτη, 2000.

«Ο φάντης καρρό σε στροφή φουρκέτα»

Κυκλοφορεί στην Αθήνα, το 1988, στις περίφημες εκδόσεις Ερατώ του Μανώλη Μανουσάκη, στη σειρά που είχαν εκκαινιάσει με βιβλία τους οι Θάνος Σταθόπουλος, Γιώργος-Ικαρος Μπαμπασάκης, Γιάννης Τζώρτζης, Μανώλης Πρατικάκης, Ρούμψη Θεοφανοπούλου και ο Γιώργος Βολουδάκης ως το έκτο, αριθμητικά, ποιητικό βιβλίο της προαναφερθείσας σειράς του εκδοτικού.

Πρόκειται για το δεύτερο βιβλίο του νέου ποιητή -έχει προηγηθεί η ποιητική συλλογή «Νεόδημο Παρανάλωμα», εκδ. Πλέθρον, Φθινόπωρο 1984, ο οποίος γεννήθηκε στην Αθήνα τον Νοέμβριο του 1959. Σπούδασε Βιολογία στο Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα... πληροφορούμαστε από το σύντομο βιογραφικό που βρίσκεται στις τελευταίες σελίδες της συλλογής.

Είκοσι οκτώ τα ποιήματα της συλλογής με ευφάνταστους τίτλους, που οδηγούν τον αναγνώστη στο ποιητικό σύμπαν του συγγραφέα: «Εντός ολίγων λεπτών», «Στην εκβολή του ποταμού με τους ήλιους», «Ποσοστό αναπνοής», «Ο χορός των κεριών», «Παραγοντίζοντας χειμώνες», «Αδέξιος θάνατος», «Capriccio»-αφιερωμένο στον Niccolò Paganini, «Παλιννοσοτούντα χείλη», «Κάθε μεγάλη μέρα», «Αντιθέσεις σε εξίσωση», «Συνωτισμός», «Σκεποβάτες»-απ' όπου και ο στίχος που τιτλοφορεί τα Περιθωριακά αυτής της Κυριακής, «Παράνομος έρωτας», «Η πάλη με τα κύματα σε αναπαράσταση», «Παρελθοντικό επεισόδιο λιποθυμικής καταστάσεως», «Ρόμπρο της λήθης», «Δεσμός λεπίδων», «Πτήση νυχτερινή και πάντα θερινή», «Κάποια λεπτά, λεπτότατη οχιομή»-γραμμένο στην Πρέβεζα στις 11.09.1986, «Της ουσίας τα ίχνη επώδυνα», «Λογομαχώντας με το φεγγάρι...», «Ρινίσματα μέλλοντος», «Α.Τ.Ι.Α.», «Φανότυπος», «Στην τροχιά των έσχατων ορίων»-αφιερωμένο στον Douglas

Morrison James, «Η αλληγορία των παραισθήσεων», «Ο φάντης καρρό σε στροφή φουρκέτα» και «Λίγο πριν από τα άδεια φύλλα».

Ανάμεσα στα ποιήματα παρεμβάλλονται κολάζ του ίδιου του ποιητή, απηχώντας την ατμόσφαιρα της Αθήνας του '80... απ' αυτή τη γενιά που, επίσης, διδασκόμαστε, εμείς η συνέχεια του '90. Οι φωτογραφίες των κολάζ και του ποιητή, απ' όπου και σαρώσαμε μια και δεν υπάρχει τίποτα στο διαδίκτυο, είναι του Γιώργου Σεμιδαλά.

Πολλά χρόνια αργότερα ο ποιητής και δικηγόρος από τη Λάρισα, Αντώνης Ψάλτης, πραγματοποιεί δύο αφιερώματα στον εξαφανισμένο έως αόρατο ποιητή (Α' μέρος, 21 Δεκεμβρίου 2011 & Β' μέρος, 10 Ιανουαρίου 2011) στη διαδικτυακή επιθεώρηση ποιητικής τέχνης «Ποιείν» (www.poein.gr-όπου και παραπέμπουμε τον αναγνώστη), και ως διά μαγείας ο Γιώργος Βολουδάκης εμφανίζεται με ένα του σχόλιο στην ανάρτηση του δεύτερου αφιερώματος.

Το ομότιτλο, πεζό, ποίημα της συλλογής

«Το όνειρό του έσπασε μέσα στο πιο τρελό σκοτάδι του χειμώνα, τινάζοντας στον αέρα θραύσματα θολότητας

και εξατμίστηκε αφήνοντας ανήμερο τίποτα...»

Ακριβώς όπως όταν αντικρίζεις ένα ψεύτικο τριαντάφυλλο κι η φαντασία πάει ν' αφηθεί στις μαγικές σκιές των αερίων... εξαφνα η αφή σε προδίδει... ουτοπία απόλυτα απτή κι απόλυτα πλαστική, άοσμη παγίδα για μεγάλα κορδά ή για μεγάλους της νωχελικής απάτης εραστές.

Τεράστιος πύργος από τραπουλόχαρτα σοφιστάζαν μπροστά του το μέλλον... Φόρεσε λοιπόν κι εκείνος το πλατύ γαλάζιο καπέλο του, με την μαύρη κορδέλα που υποδέεται τις ξεριζωμένες του σκέψεις, μπήκε στο ναρκωτικό του σκάφος και σφήνωσε το τιμόνι στο ξανθό κοριτσίστικο υπερπέραν.

Εκεί κατοικούσε χαϊδεύοντας τα ζωτικά των αστερισμών, αγκάλιαζε τις μάγισσες με χειρονομίες ολοένα πιο άδειες, παραμιλούσε με ακατάληπτους υπέρηχους, διασχίζοντας κάθε μέρα μια τυφλή λεωφόρο από έβενο.

Όπου είδε το φως και συνομίλησε με το φως και προσπάθησε να αγγίξει το φως.../ακανθώδης επανόρθωση/... τουλίπες φωσφόριζαν ολοζώντανες στο συνθετικό σκοτάδι.

Από τότε ζει βυθισμένος στο αόρατο, αφήνοντας ενίοτε σπειροειδή ψιφία

στον αέρα, ανώνυμος, μέσα στην τόση επωνυμία του πλαστικού...».

«Κάποια λεπτά, λεπτότατη στιγμή»

Παραθέτουμε και το ποίημα που γράφτηκε στην Πρέβεζα -σ' αυτήν την Πρέβεζα, την πάντα μετά την πιστολιά, του Καρυωτάκη, στις 11 Σεπτεμβρίου 1986:

*Ξηρός πάγος ραγίζει μέσα μου
καθώς αγγίζω με παρθένα μάτια
το αμείλιχτο τοπίο.
Αδιέξοδος ήλιος
τυλίγει ξανά με κόκκινους επιδέξιμους
το οσσιώδες στήθος σου
το γεμάτο βασανισμένα βουβούδια.
«Μονομαχούμε με τον θάνατο
μόνο και μόνο
για να σφίξουμε μια γαλιζία παπαρούνα
μέσα σ' άσπρα μας δάχτυλα»
συνήθιζες να μου λες
όταν συνομιλούσαμε τα βράδια.
Όμως αυτό το βράδυ δεν είπαμε τίποτα
διασχίσαμε με τη μουσική μιας γυναικάς
τον βυθό του ταξιδιού μας προς το αόρατο.*

Από τότε επικοινωνούμε μοναχά με το βλέμμα...

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Γιάννης Ζελιαναίος // gianniszelianaios@yahoo.gr

Κατοπεύσεις //

Κάπου εκεί στο Los Angeles και στα μέσα προς τα τέλη της δεκαετίας του '70 ο Αμερικανός με μεξικάνικες ρίζες ανακάλυψε τη reggae, που ήταν κι ένα από τα αγαπημένα του μουσικά είδη

Tον αποκαλούσαν «η Marilyn Monroe απ' την κόλαση» λόγω του παρουσιαστικού του και του αυτοκαταστροφικού του βίου, που μόνιαζε με το τρίπτυχο sex, drugs and rock n' roll. Είχε αυτή την περίεργη θεωρία πως όλοι οι σεισμοί που συνέβαιναν στο Los Angeles προκαλούνταν από την ένταση που δημιουργείτο όταν υπήρχε μαζική χρήση ηρωίνης από τους τοξικομανείς της πόλης. Ο ίδιος ήταν βαριά τοξικομανής και αλκοολικός, ενώ υπό τη χρήση ουσιών μετατρεπόταν σε έναν κακό άνθρωπο προς τους φίλους και συνεργάτες του, όπως συμβαίνει τις περισσότερες φορές με όλους τους εθισμένους. Οι καρμπίνες του μυαλού του όπλιζαν συνέχεια στίχους παράφορα παρανοϊκούς και η μουσική του ιδιοφυΐα ήθελε να φέρει κοντά σε αυτούς τα blues του Mississippi με το punk της δικής του γενιάς, που συνέβαινε εκεί στα τέλη των seventies αρχές των nineties. Η μπάντα του με το όνομα The Gun Club γεννήθηκε και με τρία άλμπουμ από το 1981 έως το 1984 κατάφερε να μείνει στην ιστορία ως ο κήρυκας των Punk - Blues.

Κάπου εκεί στο Los Angeles και στα μέσα προς τα τέλη της δεκαετίας του '70 ο Αμερικανός με μεξικάνικες ρίζες Jeffrey Lee Pierce ανακάλυψε την reggae, που ήταν κι ένα από τα αγαπημένα του μουσικά είδη. Θα γοητευόταν επίσης από τη funk της εποχής, τα rockabilly του παρελθόντος και φυσικά από τα πρώιμα blues των βάλτων και των βαμβακοκωραφιών. Θα πάσει δουλειά ως μουσικοκριτικός στο Slash, ένα punk fanzine της εποχής, γράφοντας για τις μουσικές του εμμονές, ενώ παράλληλα υμνεί συνέχεια τους Blondie και την τραγουδίστριά τους Debbie Harry. Το τελευταίο οφείλεται διότι στο ότι ο ίδιος ήταν ο πρόεδρος στο αμερικανικό fan club της μπάντας. Σε ένα άλλο fan club της χώρας -εκείνο των Ramones- τα νηία κρατούσε ο Kid Kongo Powers (βλέπε πρώιμους Bad Seeds του Cave). Οι δυο τους θα συναντηθούν και για έναν αστειό λόγο θα αποφασίσουν να δημιουργήσουν το δικό τους συγκρότημα. Οι Creeping Rituals θα γεννηθούν για να μετατραπούν λίγο πιο μετά σε The Gun Club και ο λόγος που έγιναν, σύμφωνα με τον ίδιο τον Pierce, ήταν για να πίνουν τσάμπα ποτά βρισκόμενοι μέσα στο κύκλωμα της μουσικής βιομηχανίας της πόλης. Τα πράγματα όμως δεν ήταν και τόσο αστεία όσο φαίνονταν για τον Jeffrey Lee και το ντεμπούτο άλμπουμ της μπάντας, το Fire Of Love του 1981, θα σημάνει το σφύριγμα ενός μουσικού τρένου μέσα στη νύχτα, που δεν θα αφήσει καμία στάση αλώβητη στους underground ήχους της εποχής. Με το εναρκτήριο Sex Beat

Jeffrey Lee Pierce

Ο Κήρυκας των Punk - Blues

(τραγουδι που ακόμα και σήμερα όταν παίζεται στα μπαρ δεν αφήνει τίποτε όρθιο), οι Gun Club θα μπολιάσουν το punk με την αμερικανική μουσική παράδοση όπως τα blues, η country και το garage των sixties, βγάζοντας έναν εντελώς δικό τους αναγνωρίσιμο ήχο που -όπως θα δείξει και το τέλος τούτης εδώ της ιστορίας- έμελλε να επηρεάσει πολλούς από τους αγαπημένους σας μουσικούς του σήμερα. Το Fire of Love δεν χωρούσε σε καμία μουσική ταμπέλα της εποχής, οι Gun Club δεν ήταν punk αλλά ήταν, δεν ήταν σύγχρονο blues αλλά ήταν, δεν ήταν garage αλλά ήταν. Οι Gun Club ήταν οι Gun Club, μια κατηγορία μόνοι τους. Ο Jeffrey Lee ανήσυχος μουσικά αλλά και πνευματικά, με τα δικά του δαιμόνια και φαντάσματα να τον κυριεύουν, δεν άφηνε τα πράγματα στην τύχη τους. Είχε τον απόλυτο μουσικό έλεγχο σε ό,τι κι αν έκανε, ήθελε το συγκρότημά του να είναι κάτι ξεχωριστό, όταν μάλιστα ξεκίνησε παρέα με τον Kid Kongo τού έβαλε να ακούσει ένα δίσκο των Slits κι έναν του Bo Diddley, λέγοντάς του πως αυτός ήταν ο ήχος που ήθελε να φτιάξει.

Σαν δαιμονισμένος ιερέας της ερήμου

Μια χρονιά αργότερα (1982) θα έρθει στην κυκλοφορία το Miami και τα πράγματα συνεχίζουν από εκεί που είχαν μείνει. Ο ήχος θα γίνει πιο ώριμος, οι συνθέσεις πιο μεστές, η ορμή αδιάκοπη και το τρένο του μυαλού του έχει πάρει πια φωτιά. Ο ίδιος δεν τραγουδά αλλά φαίνεται να κηρύττει τους στίχους ωσάν κάποιος δαιμονισμένος ιερέας της ερήμου. Ένα τοτέμ ανέγγιχτο από το τι συμβαίνει γύρω του, ένα ινδιάνος στην καρδιά της ζούγκλας με τη φωτιά της αγάπης να αγκαλιάζει τους ποταμούς της λύπης. 1984 και το τρίτο κατά σειρά The Las Vegas Story φαντάζει σαν ο μουσικός και ο προσωπικός οδοστρωτήρας του Jeffrey Lee. «Μεταμορφώνεται» ως Marilyn Monroe απ' την κόλαση βιάφοντας τα μαλλιά του ξανθά, μετακομίζει στο Λονδίνο μιας και στην Ευρώπη οι Gun Club τύχαιναν μεγαλύτερης αποδοχής, κάνει μια επεισοδιακή περιοδεία, όπου στο τέλος της όλα τα μέλη της μπάντας θα αποχωρήσουν, βουτάει σε έναν ωκεανό ναρκωτικών και αλκοόλ και μια κάθοδος που θα καταλήξει στον θάνατό του (εγκεφαλική αιμορραγία που προήλθε από την κίρρωση του ήπατος) στις 31 Μαρτίου του 1996 και σε ηλικία μόλις 38 χρόνων έχει αρχίσει το κατευθισμένο της.

Μέχρι το πέρας της ζωής του θα γράψει κι άλλους μοναδικούς δίσκους είτε ως Gun Club, είτε με το όνομά του. Μουσικοί και συγκροτήματα όπως οι 16 Horsepower, Madrugada, White Stripes, Mark Lanegan και πολλοί άλλοι διασκεύασαν τραγούδια του και τον έβραζαν πάντοτε στην κορυφή από τις μεγαλύτερες επιρροές τους. Η πλήρης αποδοχή θα 'ρθει φυσικά πολύ μετά τον θάνατό του, όταν θα κυκλοφορήσουν tribute albums και θα γίνουν συναυλίες από μεγάλα ονόματα, μνημονεύοντας τη σπουδαία μουσική κληρονομιά που άφησε πίσω του. Ο Jeffrey Lee Pierce στη μεγάλη μπάντα του ουρανού δεν κάνει παρέα με κανέναν, παρά μονάχα σουλατσάρε για άλλη μια δόση, τραγουδώντας και κηρύττοντας τα δικά του άγρια και βρόμικα blues.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Σύντομες Ιστορίες //

As to επαναλάβω με έμφραση: «Η τέχνη είναι ο ψίθυρος της ιστορίας, που ακούγεται πάνω από τον αχό της εποχής». Δεν αφήνουμε να μας πάρουν αυτόν τον ψίθυρο, αυτόν τον πολύτιμο ψίθυρο»

Μου έλεγε ο Νίκος Καρούζος, τότε που κάθε μέρα και κάθε νύχτα, συναντιόμασταν και, έχοντας πλούτο χρόνου, μιλούσαμε με τις ώρες, πότε βαδίζοντας στην άδοξη Αθήνα της δεκαετίας του Ογδόντα, πότε πίνοντας σε κάποιο ποτιστοχολαστήριο, όπως είχε βαφτίσει το μπαρ, το μοντέρνο τέμενος της πόλης: «Σαχ και ματ κάνει πάντα η πραγματικότητα». Μου έλεγε, επίσης, και το είχε γράψει με τα ιδιαίτερα μεταβυζαντινά γράμμάτα του στην πίσω μεριά ενός πακέτου Καρέλια Αγρινίου Αφιλτρα: «Η ζωή είναι ένα καθαρωτικό φαινόμενο».

Εκείνη την εποχή, ήμουν συνεπαρμένος από την σφοδρή ζωγραφική του Francis Bacon, όσο και από την ποίηση του Καρούζου. Δύο συνεπαρμοί που δεν με άφησαν ποτέ. Ο Bacon ζωγράφιζε την Ωμότητα των Πραγμάτων, τα κρεμαστιάρια, τα σφαχτιάρια. Και ο Καρούζος αφηγήθηκε τρόμους, σαν κήπους να αφηγήθηκε. Και οι δύο μίλησαν με τη μεγάλη τέχνη τους για τα κόκκαλα και το αίμα της πραγματικής πραγματικότητας. Για να μας αφυπνίσουν. Για να μας χώσουν στο μεδούλι των πραγμάτων. Για να μας συγκλονίσουν. Έτσι ώστε να πορευόμαστε με τα μάτια ανοιχτά μες στα ερείπια, τα σφαγεία, τα μακελέματα, αλλά και μέσα και πλάι στα θαύματα.

Και τώρα, στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2010, τα ραπίσματα είναι απανωτά. Πρόκες και πριόνια. Εκρήξεις στο κρανίο. Τραγωδίες απανωτές. Ταχύπλοος κυνισμός. Τρομερές ταραχές. Σε όλα τα μήκη και τα πλάτη. Συν, καλπάζουσα ασυναρτησία. Συν, καλπάζουσα αμνηχανία. Ενίοτε μια οδυνηρή ανημπόρια να πράξεις, να δράσεις, να συμμετάσχεις. Αλλά πάντα βρίσκουμε τρόπους να ελιχθούμε, να κάνουμε σλόαλο στα άγρια γεγονότα, να προσφέρουμε έστω κάτι μικρό σε όσους έχουν μεγάλες ανάγκες.

«Αυτές τις μέρες δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι για τίποτα. Για τίποτα, εκτός από την τρέλα της Ιστορίας και την ανάγκη να διατηρήσουμε ένα απόθεμα διαύγειας και ψυχραιμίας. Μέχρι να καταλάβουμε, αν μας δοθεί ο χρόνος να καταλάβουμε την πλοκή του δράματος», γράφει ο Νικόλας Σεβαστάκης. Και έχει δίκιο. Όχι ακατάπαυτα το μακρύ και το κοντό μας, αλλά επιμονή στη διαύγεια και στην

Φωτογραφία © Μαρίλη Ζάρκου

Τα Κρεμαστιάρια, τα Σφαχτιάρια, τα Έργα σου

ψυχραιμία. Καταφυγή στον Αριστοτέλη και στον Ιμμάνουελ Καντ, και στον Έγελο. Καταφυγή σε όσους μόχθησαν να κατανοήσουν, να αναλύσουν, να μιλήσουν. Καταφυγή στην παρηγορία και στις αλήθειες, έστω με σουρντίνα πια, της υψηλής τέχνης. Καταφυγή στην πολιτεία και στον βίο εκείνων που άντεξαν. Καταφυγή στον Ντιμίτρι Σοστακόβιτς. Και στον Julian Barnes, που θέλησε και μπόρεσε να γράψει ένα πυκνό, μεστό, δυνατό, ευαίσθητο, ιδιοφυές μυθιστόρημα για τον Σοστακόβιτς. Προκειμένου, μιλώντας για το άλλοτε, να μιλήσει για το νυν.

Γράφει ο Julian Barnes για τον Σοστακόβιτς, «Ένα πράγμα ήξερε μόνο: Τούτη ήταν η χειρότερη εποχή». Και αφού αφηγήθηκε τρόμους, αφού μιλήσει για τον φόβο και την ντροπή, αφού

σκαλίζει στο σκότος, ανοίγει τη χαραμάδα μιας ελπίδας, έστω σακατεμένης και ανάπρηνης, πάντως ελπίδας. Μιλάει για την τέχνη. «Η τέχνη ανήκει σε όλους και σε κανέναν. Η τέχνη ανήκει σε αυτούς που τη δημιουργούν και σε εκείνους που την απολαμβάνουν. [...] Η τέχνη είναι ο ψίθυρος της ιστορίας, που ακούγεται πάνω από τον αχό της εποχής». As to επαναλάβω με έμφραση: Η τέχνη είναι ο ψίθυρος της ιστορίας, που ακούγεται πάνω από τον αχό της εποχής.

Δεν αφήνουμε να μας πάρουν αυτόν τον ψίθυρο, αυτόν τον πολύτιμο ψίθυρο. Βλέπουμε τα κρεμαστιάρια, τα σφαχτιάρια. Ακούμε τον αχό, τον θόρυβο, τη βαβούρα. Οσφραινόμαστε το θειάφι του ολέθρου. Γευόμαστε το πικραμύδαλο της σασσιμάρας. Ψαύουμε τη σάπια

σάρκα της στιγμής. Με όλες τις αισθήσεις μας σε επιφυλακή, πασχίζουμε να υπάρξουμε τιμώντας την αξιοπρέπεια και ό,τι άλλο μας γαλούχησε, μας έκανε να γίνουμε αυτό που είμαστε: υπέρμαχοι της Φιλίας, της Ευγένειας, της Ποίησης, του Έρωτα, της Αγάπης. Ανάβουμε κι εμείς το κεράκι στο δάσος, για το οποίο μιλούσε ο Allen Ginsberg και έλεγε ότι αυτό το κεράκι στο δάσος είναι η ποίηση σήμερα.

Ναι, τα κρεμαστιάρια, τα σφαχτιάρια, από τη μια. Ο ζόφος και ο παραλογισμός. Η ασυναρτησία και η σασσιμάρα. Το βουβό δέος. Ο φόβος ο βουβός. Αλλά από την άλλη, η λεπίδα της ελπίδας, η γονιμοποιός μελαγχολία, η θλίψη που θέλει να γίνει χαμόγελο, και στο τέλος τω όντι γίνεται χαμόγελο.

23 Μαρτίου 2016

Νύξεις

Η στήλη Νύξεις είναι μια pocket επισημείωση των ποιητικών καταστάσεων, που όσο απηλώνεται ο ζόφος τόσο πιο χρήσιμη και κρίσιμη μού φαίνεται ότι είναι. Ο Καρούζος έλεγε ότι η ποίηση, με την ευρεία έννοια, αποτελεί οδυρόνο αντιδιαστολή. Έχουμε ανάγκη από ένα τέτοιο οδυρόνο.

Διαβάζω, με προσήλωψη και ένταση, το μυθιστόρημα του Julian Barnes, Ο Αχός της Εποχής. Το έχει μεταφράσει ανεπίληπτα ο έμπειρος Θωμάς Σκάσης. Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. Ο Barnes, ιδιοφυώς, μιλάει για την πολιτεία, τον βίο, και το έργο του μεγάλου Ρώσου συνθέτη ακριβώς για να μιλήσει για όσα σήμερα μας ταλανίζουν αλλά και μας κάνουν να ελπίζουμε.

Μεταφράζω, με φιλότιμο και φιλεργία, την Purity, το ογκώδες, πολυσέλιδο καινούργιο μυθιστόρημα του Jonathan Franzen, το πέμπτο του, μετά την 27η Πολιτεία, τους Κραδασμούς, τις Διορθώσεις, και την Ελευθερία. Μιλάει με ενάργεια για την εποχή μας, το μεταβιομηχανικό κουλουβάχατο, ο Franzen.

Απαγγέλλω δυνατά μες στη νύχτα, την ποιητική σύνθεση Μην ακούεις τον Παράδεισο, του Γιώργου Κακουλίδη, που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Γαβριηλίδης. «Δεν είμαι φτιαγμένος για τίποτα/ και το τίποτα ακολουθώ», γράφει ο Κακουλίδης, που διακονεί δυνατά την ποίηση ήδη από το 1979, όταν εξέδωσε τη συλλογή Λίμπερτι, που του τύπωσε με ακάματο μεράκι ο αείμνηστος Φίλιππος Βλάχος, ο υπέροχος Φιλιππόβλαχος, στο θρυλικό τυπογραφείο Κείμενα. Πιο κάτω: «Άκουσα τον παράδεισο/ και έπασα το μαχαίρι μου/ που κόβει τους ίσκιους/ και κάνει το αίμα/ να είναι με το μέρος μου». Και: «Τις νύξεις που ζούσα στον θάλαμο/ έκαναν παρέλαση οι σκιές/ διαλέγοντας με ποιον θα πάνε/ και ποιον θα ξεφυτρώσουν/ εμένα δεν με καταδέχτηκαν ποτέ».

Επανέρχομαι στον Barnes: «Η τέχνη δεν υπάρχει για την τέχνη, υπάρχει για τον λαό. Ποιον λαό όμως και ποιους τον καθορίζει; Ο ίδιος θεωρούσε ανέκαθεν την τέχνη του αντι-αριστοκρατική [...] Έγραφε μουσική για όλους και για κανέναν. Έγραφε για εκείνους που εκτιμούσαν περισσότερο τη μουσική του, ανεξαρτήτως κοινωνικής προέλευσης. Έγραφε μουσική για τα αυτιά που μπορούσαν να ακούσουν. Ήξερε επομένως ότι κάθε αληθινός ορισμός της τέχνης είναι κυκλικός, ενώ κάθε αναληθής της αποδίδει κάποια συγκεκριμένη λειτουργία».

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

«Η κανονική πολιτισμού εἶ»

Παρουσίαση // Κάθε ποιητής μεταφέρει τη δική του μερική εμπειρία

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

«Το σπασμένο είναι πο ανθεκτικό»... Ο στίχος αυτός, που συμπυκνώνει την ποιητική κοσμοθεωρία του Γιάννη Πατίλη, ήταν και ο τίτλος της ομιλίας που ο σημαντικός ποιητής εκφώνησε την περασμένη Τρίτη, στο Colloquium Νεοελληνικής Φιλολογίας, προσκεκλημένος του Τμήματος Βυζαντινών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Για τον ποιητή και το έργο του, με αφορμή και επίκεντρο την ποιητική συλλογή «Αποδρομή του αλκοόλ και άλλα ποιήματα» (Υψιλον 2012), μίλησε την επόμενη μέρα, σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, στη Λευκωσία, ο ποιητής και φιλόλογος Παναγιώτης Νικολαΐδης.

Τον ποιητή εισήγαγε ο καθηγητής Μιχάλης Πιερής, αναφέροντας, μεταξύ άλλων, ότι ανάμεσα στους εκπροσώπους της γενιάς του '70, ο Γιάννης Πατίλης είναι από εκείνους που συνδυάζουν την ποιητική δημιουργία με το στοιχείο της λογιωσύνης και της έκδοσης σημαντικών λογοτεχνικών περιοδικών, με έντονο το στοιχείο της μαχητικότητας στα κριτικά του κείμενα. Με το «Πλανόδιον» ο Γιάννης Πατίλης πρωτοπόρησε, είπε, μεταξύ άλλων, ο κ. Πιερής, καθώς φιλοξένησε στις σελίδες του νέους συγγραφείς και ποιητές, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται και αρκετοί Κύπριοι.

Παίρνοντας τον λόγο, ο ποιητής ευχαρίστησε το Πανεπιστήμιο Κύπρου, και ιδιαίτερα τον καθηγητή Μιχάλη Πιερή, για την πρόσκληση και τη δυνατότητα που του παρέχον να συνομιλήσει με τους φοιτητές και το κοινό, παρουσιάζοντας το έργο του.

Τα ποιήματα ως παραδείγματα βιωμάτων

Καθώς, όπως ανέφερε χαρακτηριστικά, το να μιλάει ένας ποιητής για την ποίησή του ενέχει πολλούς κινδύνους, «σχεδίασα», πρόσθεσε, «να μιλήσω για τις προσωπικές και πνευματικές προϋποθέσεις που γέννησαν τα ποιήματα», καθώς αυτά λειτουργούν

ως «παραδείγματα των βιωμάτων», σε συνδυασμό πάντα με τον στοχασμό για την κοινωνία, τον έρωτα, τον άνθρωπο και την ίδια τη γλώσσα.

Επεξηγώντας την ποιητική του προσέγγιση, ο κ. Πατίλης επισήμανε ότι κάθε ποιητής μεταφέρει τη δική του μερική εμπειρία του κόσμου, μη αναγόμενη σε καμιάς μορφής ολότητα, οντολογική, μεταφυσική ή ιστορική.

Πρόκειται για εμπειρία προσωπική, η οποία μόνον ως τέτοια δύναται να εγγραφεί στο έργο τέχνης, ανέφερε, που διατηρώντας ανεξάλειπτο, πάντα, ένα στοιχείο υποκειμενισμού, εκθέτει δημιουργικά το έργο στην ανοικτότητα των πολλαπλών αναγνώσεων, αφού «δεν υπάρχει συνολική εμπειρία του κόσμου που να καταγράφεται στο ποίημα». Την ίδια ώρα, σημείωσε, «δεν μπορώ να συστήσω τον εαυτό μου ως αυθεντικό ερμηνευτή του έργου, καθώς αυτό αποτελεί πάντοτε το προϊόν μιας συνέργειας δυνάμεων που υπερβαίνουν εκείνον που το γράφει».

Αναφερόμενος ειδικότερα στην «υψικάμινο» της δικής του προσωπικής εμπειρίας, επισήμανε ότι αυτή συνιστά μια εμπειρία πτωτική, εμβαπτισμένη στην επίγνωση της αποσπασματικότητας και της φθοράς των πραγμάτων και του ανθρώπινου κόσμου.

«Η κανονική κατάσταση κάθε πολιτισμού είναι τα ερείπια», είπε, και το έργο δεν μπορεί να είναι οτιδήποτε άλλο από ένα σύμβολο ή μια μεταφορά ενός απόντος, μιας απουσίας.

Εδώ, επισήμανε, εντοπίζεται μια από τις βασικές διαφορές της τέχνης με τη φιλοσοφία, η οποία, αντίθετα, είναι η διαύγαση του υπάρχοντος και του παρόντος. «Έτσι που η σκέψη του παρόντος και η κοινωνική εμπειρία να οδηγούν ευθέως στην πολιτική».

Περί κρίσεως

Σ' αυτό το σημείο ο ποιητής αναφέρθηκε στη σημερινή, πολύμορφη κρίση που διαπερνά την ελληνική κοινωνία, καθώς και στις αισθητικές της μεταποιήσεις, επισημαίνοντας πως η συλλογική αυτοσυνειδησία λογίζεται ως «χαίνουσα κοινωνική πληγή και πολιτικό τραύμα».

«Η κρίση που βιώνουμε σήμερα στην Ελλάδα δεν είναι σύμπτωμα της κρίσης του παγκόσμιου κοινωνικοοικονομικού συστήματος, αλλά αποτελεί την ανάγλυφη έκφραση της εθνικής μας παθογένειας, που πάει

200 χρόνια πίσω, στην ψευδοκρατική μας υπόσταση», σημείωσε. Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε, συμπλήρωσε, ότι ο τρόπος του κοινωνικού και πολιτικού μας αυτοκαθορισμού είναι η αποτυχία, η οποία παραμένει η πολιτική μας αλήθεια.

Περί έρωτος

Στη συνέχεια ο Γιάννης Πατίλης αναφέρθηκε στο δεύτερο βασικό μοτίβο της ποίησής του, τον έρωτα.

Αν η λίμπιντο είναι μια δύναμη μη χειραγωγήσιμη και, ενδεχομένως, όχι μόνο ανθρώπινη, τότε ο έρωτας δεν μπορεί παρά να σημαίνει εκμηδένιση του προσωπικού εγώ, ανέφερε. Τούτου δοθέντος, «δεν διαθέτω καμιάς αμφιθυμίας για τον έρωτα», συνέχισε. Αντίθετα, «η αγάπη, είναι η αυτοπροαίρετη θυσία του εαυτού για τη σωτηρία του άλλου».

Περί ποιήσεως

Ως τρίτο πόλο της ποιητικής του ο ποιητής ανέφερε τον στοχασμό για την ίδια την τέχνη της ποίησης, όπου κύριο θεματικό όγκο αποτελούν τα ποιήματα ποιητικής.

Αλλά ο στοχασμός πάνω στα μέσα έκφρασης του ποιητή δεν είναι, υπέδειξε, μια τεχνική λειτουργία,

www.simerini.com.cy

Γιάννης Πατίλης

Κατάσταση κάθε Ήαι τα ερείπια»

του κόσμου, δεν υπάρχει συνολική εμπειρία που να καταγράφεται στο ποίημα

αλλά ένας αγωνιώδης, και συνεχής, οντολογικός αγώνας προσδιορισμού της ύπαρξής του. Από τη σκοπιά, όμως, μιας μετα-ποιητικής τέχνης, πρόσθεσε, η καλλιτεχνική δημιουργία μπορεί να γίνεται βαθύτερη ανθρωπολογία, καθώς μας μαθαίνει περισσότερα για τον άνθρωπο παρά για την ίδια την ποίηση. Στον αστερισμό του οντολογικού αυτού προβληματισμού, «θα προσδιόριζα την ποίησή μου ως την αρνητική μαρτυρία μιας αρχαίας, δυσεπίλυτης διαφοράς ανάμεσα σ' εμένα και τον κόσμο».

«Ο,τι μπορεί να ειπωθεί, λέγεται γιατί υπάρχει κάτι αδιάγνωστο και ανεπίωτο... Η γραφή ανακουφίζει, αλλά δεν λυτρώνει τον ποιητή» επισήμανε. Για να σημειώσει περαιτέρω πως αν πηγή της ποίησης είναι η σιωπή, το ανέκφραστο και το κενό, τότε πεπρωμένο της είναι η αδυναμία να το εκφράσει ουσιαστικά.

Στο σημείο αυτό έκανε μια ιδιαίτερη αναφορά στην ελληνική τέχνη, λέγοντας πως αρχαιότερον ήταν μια εικονολατρική τέχνη του ασύλληπτου και μηδαιώς εικονοκλαστική. Παρά ταύτα, «δεν νοσταλγώ καμιά αρχαιότητα, κανένα ανεπίτευκτο όλο», διευκρίνισε, είτε αυτό αφορά ένα περατωμένο πια παρελθόν είτε ένα

επερχόμενο μέλλον. «Γνωρίζοντας πως είμαι κι εγώ μια αρχαιότητα ανάμεσα σ' αυτά τα ερείπια, βρίσκομαι στον σωστό τόπο».

Σημειώνουμε ήταν και οι αναφορές του στην ελληνική ποίηση, αναφέροντας πως η ανάγνωσή της είναι «για μένα τρόπος ζωής και στήριγμα υπαρξιακό».

Ο ποιητής και το ιερό

Ο Γιάννης Πατίλης είχε κι άλλα ενδιαφέροντα να πει, μέσα από τον γόνιμο διάλογο που ακολούθησε με το κοινό. Σταχυολογώ μερικές από τις τελευταίες του επισημάνσεις, βαθιές σε νόημα, απόσταγμα της πολυσχιδούς εμπειρίας ενός ποιητή-στοχαστή, που ήδη έχει συνεισφέρει ένα πολύτιμο κεφάλαιο στη νεοελληνική γραμματεία:

* «Η ποίηση είναι μια δύναμη του κόσμου πριν από τη γλώσσα και το ποίημα. Γι' αυτό θα ήθελα να είμαι ποιητής σε οποιαδήποτε γλώσσα».

* «Δεν κομίζω καμιά πρόταση μεταφυσική... Υπάρχει σε όλα όσα κάνουμε μια δύναμη αδιάγνωστη».

* «Ο ποιητής κάνει μια δουλειά που έχει να κάνει με το ιερό. Μ' ενοχλεί η αποϊεροποίηση της τέχνης και η καλλιτεχνικοποίησή της που την

ακολουθεί».

* «Αίσθησή μου είναι ότι πρέπει να μηδενίσουμε τις χρηστικές αξίες και να αναβαπτίσουμε, από την πλευρά της δημιουργίας, τη σχέση μας με τα πράγματα».

* «Η αλήθεια του κόσμου είναι αυτό που συμβαίνει σ' εκείνο που θέλει να υποδυθεί το όλο και γίνεται ερείπια».

* «Η αρχαία ελληνική τραγωδία είναι εμπειρία του τραύματος».

«Θέλει σκοτάδι η ποίηση»

Στην αναφορά του για το έργο του ποιητή, ο φιλόλογος Παναγιώτης Νικολαΐδης επισήμανε μεταξύ άλλων:

«Η ποιητική ηθική του Πατίλη εδράζεται, συνεπώς, στο καταγωγικό σκοτάδι της γλώσσας, στο κενό, στο σημείο μηδέν, εκεί όπου εκκινεί και τερματίζει η ποιητική δημιουργία. Διαλεγόμενος, ίσως, με τη μυστικιστική, υπερβατική εμπειρία του σκοτεινού δάσους του Αγ. Ιωάννη του Σταυρού, που είναι δεσπόζουσα για την ποιητική θεωρία του Σεφέρη, ο Πατίλης προκρίνει το σημείο μηδέν που σύμφωνα με τον ίδιο: «έχει (όπως θα ήθελα) περισσότερο να κάνει με την "κένωση" της αποφαιτικής ορθόδοξης θεολογίας ή με το Ζεν της απωανατολικής φιλοσοφίας. Μια κατάργηση του εγκόσμιου ψευδαισθητικού σάλου (σημασιών, αληθειών, προφανειών, δεδομένων ιστορικών ή καθημερινών) χάριν μιας οντολογικής αναγέννησης που αφήνει χώρο στο καινούργιο (ποίημα) να γεννηθεί. Όσο κι αν χρησιμοποιούμε υλικά του παρελθόντος, η δημιουργία γίνεται εκ του μηδενός».

Λαμβάνοντας, μάλιστα, υπόψη ότι «το Ζεν βασίζεται στη συνειδητοποίηση ότι η πηγή της αληθινής θεραπείας και η οριστική επίλυση όλων των προβλημάτων βρίσκεται στην αναγνώριση του αληθινού μας εαυτού, συνειδητοποιούμε πληρέστερα ότι η ποιητική στόχευση, "το ψωμί της κάθε μέρας", δεν αναφέρεται μόνο στην ποιητική δημιουργία και στο εναγώνιο ποιητικό αίτημα εξόδου από τη σιωπή, αλλά ταυτόχρονα και στην αρρωστημένη εθνοφαντασιακή μας αυταρέσκεια και κοινωνικοπολιτική ταπείνωση».

Βλ. Ν. Βαγενάς, Ο ποιητής και ο χορευτής, Κέδρος, Αθήνα 1991, σ. 45-46.

Μικρό βιογραφικό

Γιάννης Πατίλης (Αθήνα, 1947). Σπούδασε Νομικά και Νεοελληνική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εργάστηκε ως φιλόλογος στη Μέση Εκπαίδευση. Δημοσίευσε εννέα συλλογές ποιημάτων και δύο συγκεντρωτικές. Τελευταία ποιητική συλλογή του: «Εικόνες από μια νέα» (Gutenberg, Αθήνα, 2015). Επιμελήθηκε την έκδοση: Άγγελου Θ. Σημηριώτη, «Τα Ποιήματα» [1893-1943], Τόμοι Α'+Β' (με την Έλσα Λιαροπούλου, Πνευματικό Κέντρο Νέας Ιωνίας Αττικής, Νέα Ιωνία 1995) και δημοσίευσε δύο τόμους δοκιμίου-κριτικής. Υπήρξε συνιδρυτής του περιοδικού «Το Δέντρο» (1978), συνεκδότης των περιοδικών «Νήσος», «Μουσική και Ποίηση» (1983-85) και «Κριτική και Κείμενα» (1984-85), και εκδότης του περιοδικού «Πλανόδιον» (1986-2012). Τον Απρίλιο του 2010 ίδρυσε τον Ιστότοπο για το μικρό διήγημα «Ιστορίες Μπονζάι», τον οποίο συνδιευθύνει με την Ηρώ Νικοπούλου.

Αποδρομή του αηκόδη
και εάν μη ιδώ // προ της Εηλλάδος
του ιερού /
χορώ συμπεπλεγμένας /
Ελευθερίαν και Μούσας /
θάνατον θέλω ~ Ανδρέας Κάλβος,
«Εηπίς Πατρίδος»

Σε βρήκα μέσα στο χαμό
με δανεικό παητό κοιμόσουνα
σ' ένα παγκάκι μνήμες απ' το
μήλλον
κι έκανε κρύο Λονδίνου τοξικό
Δεν ξέρω αν ο Θεός μιλά εηληνικά
το σίγουρο είναι πως οι Εηληνες
εδώ
διαρκώς θα τα μιλάνε όλο πιο λίγιο
Αν πάηι θα μιλάνε
Γείρε λίγακι από το στρώμα σου να
δεις
σκουπίδια που ξεσέρνει τηλάι
ο άνεμος της αηληγής
μποτήιες που οι γενναίοι
της αρπαχτής αδειάσαν
Και πάηι όσο μπορείς γερά
κρατήσου
γιατί αρχίζει η αποδρομή του

αηκόδη
η υποδόρειος φρικίαση και η
νάρκη
οι εφιάλτες απ' την έφοδο του άδειου
[...]
Εηλλάδα Hellas της Νέας Εποχής
για φαντασίωσις ήσουν νευτερική
που σε ξεγέννησαν για δοκιμή
τρεις ναυαρχίδες
Για να σε μεγαλιώσει ανάδειφος
διαφθορά
Η αηληηλοεπιχωήρισις των
σοσιαλιστών
με τα λαμόγια
Το συναμφότερον Οικογενείας και
Βουηής

Λονδίνο χίλια οχτακόσια δέκα και
εννιά
Ανδρέα Κάλβου Ιωαννίδου
ΕΛΠΙΣ.ΠΑΤΡΙΔΟΣ.
τι τίηλος σύγχρονος θεέ μου
τι απηηπιστικά
αιώνες δύο πριν
προφητικός

(Αποδρομή του αηκόδη, σ. 20-21)

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

The Reader: Η ελεγεία της σιωπής

«Σώπα, μη μιλάς, είναι ντροπή, κόψ' τη φωνή σου, σώπασε επιτέλους κι αν ο λόγος είναι αργυρός, η σιωπή είναι χρυσός. Τα πρώτα λόγια που άκουσα από παιδί, έκλαιγα, γέλαγα, έπαιζα, μου λέγαν: "σώπα!". Στο σχολείο μου κρύψανε την αλήθεια τη μισή, μου λέγανε: "εσένα τι σε νοιάζει; Σώπα!"». Αυτοί οι στίχοι από το σπουδαίο ποίημα του Τούρκου συγγραφέα Azíz Νεσίν είναι το καλύτερο σχόλιο για μια ίσως εξίσου σπουδαία ταινία, τα «Σφραγισμένα Χείλη» του Στίβεν Ντάλντρι. Είναι από τις σπάνιες περιπτώσεις που η ελληνική μετάφραση του τίτλου μιας ταινίας είναι καλύτερη από τον πρωτότυπο τίτλο. Μιλάμε για τα σφραγισμένα χείλη, όταν συνέβαινε στη Γερμανία το μεγαλύτερο έγκλημα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Αναφερόμαστε στα ίδια σφραγισμένα χείλη και την έλλειψη επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της σχέσης μιας ενήλικης γυναίκας με έναν δεκαπεντάχρονο. Τέλος, μιλάμε για τα σφραγισμένα χείλη του ενήλικα πια Μάικλ Μπεργκ, όταν η πρώην ερωμένη του δικάζεται για συμμετοχή σε εγκλήματα πολέμου. Το «Σώπα μη μιλάς, είναι ντροπή», συνοδεύει τους ήρωες σε όλη τη διάρκεια της ταινίας.

Οι δύο Γερμανίες, τότε και τώρα

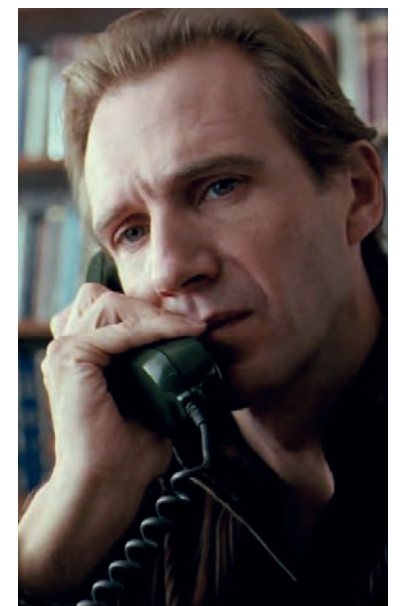
Ο σκηνοθέτης των «Billy Elliot» και «The Hours» δημιουργεί ένα πανέμορφο ψυχολογικό δράμα χαμηλών τόνων γύρω από τη σχέση της νέας γενιάς με το παρελθόν. Οι δύο ήρωες στο μπεστ-σέλερ του Μπέρναρντ Σλινκ αντιπροσωπεύουν τις δύο Γερμανίες, όχι την Ανατολική και τη Δυτική, αλλά την Παλιά και τη Νέα. Μια ευκαιριακή σχέση, ένα ζύπνημα της σεξουαλικότητας φέρνει τον Μάικλ και τη Χάνα πιο κοντά πριν απομακρυνθούν για πάντα. Η ταινία κινείται γύρω από το σχίσμα αυτό, τη «μισή αλήθεια που μένει κρυφή», που συνοδεύει τη ζωή των Γερμανών μέχρι και σήμερα. Οι δύο πόλοι, με τους Κέιτ Γουίνσλετ και Ρέιφ Φάινς, (αλλά και τον νεότερο Ντέιβιντ Κρος) λειτουργούν άψογα χάρη στη μετρημένη ερμηνεία των ηθοποιών. Ειδικά η Γουίνσλετ, ίσως στην καλύτερη στιγμή της καριέρας της, δίνει στον χαρακτήρα της Χάνα εμβληματικό χαρακτήρα. Αποκαλύπτει με τέτοια μοναδική, γήινη χάρη τον ψυχισμό της ηρωίδας, που μας κάνει σχεδόν να ταυτιζόμαστε μαζί της. Το «The Reader», αυτή η ταινία για την ενοχή, τη συνδιαλλαγή και τη σχέση δύο γενιών με φόντο τον πόλεμο, έχει ειδικό ενδιαφέρον και για εμάς, εδώ στην Κύπρο, που ακόμη μετράμε ανεξιχνίαστες πληγές, σαράντα δύο χρόνια μετά το '74.

Pains of Autumn: Οι πληγές της Πόλης

«Μην κλάψεις», λέει κάποια στιγμή η Ελληνίδα ηρωίδα της ταινίας, «θα καθεί η μαγεία». Κι είναι αλήθεια πως όσοι θεατές έχουν την τύχη να βιώσουν τις «Πληγές του φθινοπώρου» της Τομρίς Γκιριτλίογλου με κόπο θα συγκρατήσουν τα δάκρυά τους. Υπάρχουν πολλοί λόγοι για να κλάψει κανείς μετά από αυτό το τολμηρό φιλμ: Το τέλος του έρωτα, ο θρίαμβος της μισαλλοδοξίας, η τραγική τύχη της Κύπρου και των Ελλήνων της Πόλης, το μίσος

που μπήκε σαν δηλητήριο στις ψυχές των δύο λαών, Ελλήνων και Τούρκων. Το βιβλίο του Γιλμάζ Καράκογιουνλου, στο οποίο βασίστηκε η ταινία, είναι ένα συγκινητικό mea culpa, για όλους αυτούς που συμμετείχαν στα Σεπτεμβριανά. Η σκηνή που οι «διαδηλωτές» κραυγάζουν «η Κύπρος είναι τουρκική» και σπάζουν όλα τα καταστήματα, ξεριζώνοντας ό,τι ελληνικό υπάρχει στην Πόλη, φέρνει στο νου το πογκρόμ των Εβραίων στη Γερμανία, κατά την περιβόητη «νύχτα των κρυστάλλων». Η Γκιριτλίογλου εμφανίζει μπροστά στα μάτια μας την αλήθεια, χωρίς να φοβάται και χωρίς να χαρίζεται σε κανέναν. Η κόρη λείπει στον πατέρα «ντρέπομαι για σένα», ο φίλος προδίδει τον φίλο και κλαίει σαν τον Ιούδα σωριασμένος στο πάτωμα, ενώ μια καθαρίδα ανεβαίνει στους τοίχους, στις κουρτίνες, στα πλακάκια και μολύνει θαρρείς τις ψυχές των ανθρώπων.

Δύο ταινίες για τις ενοχές της ιστορίας

Αναδρομές // Οι ταινίες «The Reader» και «Pains of Autumn» συνδέουν με μian αδιόρατη γραμμή τις ιστορικές ενοχές δύο γενεών: της Γερμανίας του '40 και της Τουρκίας του '50

Το χρώμα που βάφει χαμένες πατρίδες

Οι συμβολισμοί είναι πολλοί και ουσιαστικοί. Από την αρχή το φιλμ είναι βουτηγμένο στο κόκκινο: Με κόκκινη μπογιά βάφουν σταυρούς στα σπίτια των χριστιανών, με κόκκινο μολύβι ο Μπακσέτ, ο κεντρικός ήρωας, υπογραμμίζει τα ονόματα των κομμουνιστών που πρέπει να φαγωθούν, αυτό είναι το χρώμα της τουρκικής σημαίας που κυματίζει θαρρείς ντροπιστικά έξω από το σπίτι της εθνικιστικής οργάνωσης. Και είναι βέβαια το χρώμα του αίματος, στο οποίο θα βυθιστεί η Πόλη και ο «ανόσιος» έρωτας του Μπακσέτ για την Ελληνίδα πόρνη, Έλενα. Ο ήρωας που ερμηνεύει με ευαισθησία ο Μουράτ Γιλντιρίμ, «ένας παρατηρητής της ζωής», παρακολουθεί άβουλος τον κόσμο γύρω του να γκρεμίζεται και όμως είναι τραγικά συμπαθής. Κάπως έτσι κι εμείς εδώ, στο νησί που προκάλεσε και έζησε όλον αυτόν τον πόνο, το ίδιο άβουλοι, παρακολουθούσαμε μετά από χρόνια, κάποιους άλλους να χτίζουν ανεπαισθήτως τα τείχη γύρω μας. Η ταινία τελειώνει με αυθεντικές εικόνες από τα Σεπτεμβριανά και ένα πονητικό τραγούδι που κλαίει για τη χαμένη πατρίδα. Είναι ένα τραγούδι που εγκαλεί εκείνους που οδήγησαν ολόκληρους λαούς στο μίσος, να πουν -έστω αργοπορημένα- το δικό τους mea culpa.

Στους δρόμους της μουσικοποιητικής παράδοσης

Ρεπορτάζ // Μια ωραία εκδήλωση για τις βαθιές ρίζες της ελληνικής μουσικής διά μέσου των αιώνων, από την Εστία Ελλάδος Κύπρου σε συνεργασία με το υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΣΑΒΒΑΣ ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

Τι είναι η μουσική; Είναι ένα απίστευτο ταξίδι ήχων και χρωμάτων, αισθήσεων και συναισθημάτων μέχρι εκεί που δεν μπορεί να φτάσει ο νους και ο άνθρωπος. Είναι μία κατάδυση στον πολιτισμό και μία ανάδυση ψυχής στην ωραιότητα της μελωδίας και της αρμονίας, συνταιριασμένες με τους καρπούς, τα δεινά, τη δόξα μα και τις πτώσεις, τις θυσίες, τους αγώνες και την ιστορία του Ελληνισμού. Η μουσική είναι μία απόφαση και μία έκφραση της ψυχής και των συναισθημάτων του ανθρώπου και τον συνοδεύει, τον απογειώνει ή τον ημερεύει, τον καλλιεργεί ή εκφράζει τις σκέψεις, τη χαρά ή τη λύπη του.

Πρόσφατα, στην αίθουσα εκδηλώσεων Πασχάλης Πασχαλίδης, της Ελληνικής Τράπεζας στη Λευκωσία, η Εστία Ελλάδος Κύπρου, του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού, σε συνεργασία με το υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, διοργάνωσε μια ωραία εκδήλωση με δύο ομιλήτριες. Η Μαρία Χατζηνικολάου, πρώην εκπαιδευτικός, είχε θέμα: «Η συμβολή της ελληνικής μουσικής στη διαμόρφωση και ανάπτυξη του ελληνικού πολιτισμού». Εξάλλου, η Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ φιλολογικών μαθημάτων, μίλησε με θέμα: «Οι παραδοσιακές “φωνές” της Κύπρου. Ένας αστείρευτος θησαυρός».

Εθνική παράδοση

Η Μαρία Χατζηνικολάου στην ομιλία της επισήμανε πως «η Μουσική των Ελλήνων, δημιουργημένη από τον επώνυμο ή ανώνυμο ποιητή-μουσουργό και που έρχεται από τα βάθη των αιώνων, ως αέναο δυναμικό γίγνεσθαι, κοινωνικοποίησε το Έθνος μέσα σε μια συγκεκριμένη εθνική παράδοση, υφαίνοντας από γενιά σε γενιά, μέσα από τον στίχο, τους ηρωισμούς, τις χαρές, τα βάσανα, τις πίκρες και όλα τα στοιχεία που συνοδεύουν την ύπαρξή μας, εδώ και χιλιάδες χρόνια. Μια διαλεκτική του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος, που ηχεί τις φωνές των προγόνων μας και που, κατά τη διαπίστωση του Ελβετού εθνομουσικολόγου Μπω Μποβύ, “η ομαλή εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας και μουσικής δεν διακόπεται ποτέ”».

Όπως επισημαίνει η Μ. Χατζηνικολάου, σύμφωνα με τον ερευνητή Δημήτριο Σταθακόπουλο, οι επιστημονικές μελέτες και έρευνες Ελλήνων και ξένων διαπιστώνουν ότι η μεν ομιλούμενη σήμερα ελληνική γλώσσα είναι απόγονος της γλώσσας του Ομήρου, της Σαπφούς, των τραγικών και του Πλάτωνα. Η δε Μουσική έρχεται αδι-

άσπαστη διά των αιώνων από τον Ορφέα, τον Αρχίλοχο, τον Πυθαγόρα, τον Αριστοτέλη, τον Πτολεμαίο, τον Ιωάννη Δαμασκνό, τον Ιωάννη Κουκουζέλη, από τους ανώνυμους δημοτικούς δημιουργούς των παραδοσιακών τραγουδιών, ως τον Μάρκο Βαμβακάρη.

Εργαλείο αυτογνωσίας

Το τραγούδι για τους Έλληνες, λέγει η Μ. Χατζηνικολάου, δεν αντιπροσωπεύει μόνο μια μουσική φόρμα, αλλά είναι πάνω απ' όλα αγωγός ρυθμού και ψυχοπνευματικής αρμονίας και ισορροπίας. Είναι σημείο αναφοράς για τη μνήμη, την καταγωγή, είναι εργαλείο αυτογνωσίας και στοιχείο ταυτότητας, κώδικας επικοινωνίας και κινητήρια δύναμη για πράξη ελευθερίας.

Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν οι πρώτοι που ανύψωσαν τη Μουσική από το πρωτόγονο και εμπειρικό στάδιο και την ανήγαγαν σε επιστήμη. Υπάρχει άρρηκτη σχέση και δεσμός μεταξύ της αρχαίας, της βυζαντινής και της δημόδους λαϊκής μουσικής, αφού τον τόνο και το ύψος, το ήθος και τις κλίμακες, την παρασημαντική και τον ρυθμό, τα έδινε ο ίδιος ο ελληνικός λαός, που ουδέποτε έχασε τον ειρμό του και την πολιτιστική του μουσική παράδοση μέσα στους αιώνες.

Βυζαντινά και κλέφτικα

Τον 8ο μ.Χ. αιώνα γεννήθηκε το ακριτικό τραγούδι (αι ωδαί των τα άκρα προνοούμενων), το οποίο στηρίχτηκε στις ίδιες μουσικές κλίμακες και αρμονίες των αρχαίων τρόπων και των βυζαντινών ήχων. Διατηρήθηκε ως το 13ο μ.Χ. και αποτέλεσε τη μαγιά για το μετέπειτα κλέφτικο δημοτικό τραγούδι. Το ρεμπέτικο τραγούδι (δηλαδή το αστικό δημοτικό τραγούδι) έδωσε ένα ταίριασμα της ελληνικής μελωδικής σκέψης με την αρμονία της Δύσης, ενώ με το έντεχνο λαϊκό τραγούδι και με τα λαϊκά ορατόρια, ο Χατζιδάκις, ο Θεοδωράκης,

ο Μαρκόπουλος, ο Ξαρχάκος και άλλοι συνεχιστές τους έδωσαν τη μεγάλη νεοελληνική ποίηση στο στόμα του λαού.

Στα 400 πέτρινα χρόνια της πιο πικρής σκλαβιάς των Ελλήνων, όπως παρατηρεί η Μ. Χατζηνικολάου, η μουσική και η ποίηση του Έθνους όχι μόνο δεν έσβησε, αλλά αναζωογονήθηκε με τα κλέφτικα τραγούδια, που εκτελούνταν είτε μόνο φωνητικά από έναν τραγουδιστή Κλέφτη, είτε με τη συνοδεία οργάνων, που έπαιζαν οι Κλέφτες ερασιτέχνες μουσικοί.

Στην ομηρική Κύπρο, καταλήγει η Μ. Χατζηνικολάου, τη μακρινότερη από τη Μητρόπολη του Ελληνισμού, παραδοσιακά μουσικόφιλη, ήταν αναπτυσσόμενη «η Λυδία αρμονία», και οι «Ελυμοί αυλοί» ήταν ιδιαίτερα αγαπητοί. Κύπριος κιθαρωδός τραγούδησε στις πανελλήνιες γιορτές των Δελφών, με την κιθάρα του, τις «ομηρικές μάχες». Στα βυζαντινά χρόνια αναπτύχθηκε, στο νησί μας, η βυζαντινή μουσική και μετά τη μικρασιατική καταστροφή, επικράτησε το σεμνό πατριαρχικό ύψος, ώστε να διεκδικούμε σήμερα σημαντική θέση, ανά το πανελλήνιο, για την αυθεντικότητα της βυζαντινής μας μουσικής παράδοσης.

Μαντινάδες και τσιαττισιά

Εξάλλου, η Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, στη δική της ομιλία με θέμα: «Οι παραδοσιακές “φωνές” της Κύπρου. Ένας αστείρευτος θησαυρός», επισήμανε:

Ψυχή, πώς δέθηκες μ' αυτό το δίκλινο τραγούδι/ ως δίνει ο βράχος με βουνό κι ο κάμπος με βουλησούδι!

Το πιο πάνω δίστιχο, λέγει η Δρ Ροδοσθένους, επιβεβαιώνει τη μακρά θητεία των δύο συνταιριασμένων δεκαπεντασύλλαβων στίχων στην ελληνική ψυχή, που εδώ και αιώνες συνυ-

ποιητής. Οι νέοι στίχοι συνήθως έχουν το ίδιο ποιητικό μέτρο και την ίδια μορφή των στίχων που αντικαθιστούν.

Πολλά δημοτικά τραγούδια στον ευρύτερο Ελληνισμό δημιουργήθηκαν με βάση τον ρυθμό κάποιου άλλου τραγουδιού προτύπου, που είχε ως συνέπεια και ο ρυθμός αυτός να καθορίσει την κατασκευή του στίχου του νέου τραγουδιού. Επομένως, η όποια περιοδικότητα του λόγου (επαναλήψεις/επαναφορές, τσακίσματα, γυρίσματα, μοτίβα, φόρμουλες κ.τ.λ.) οφείλεται ακριβώς σε αυτήν τη διαδικασία οργάνωσης του ποιητικού λόγου και της μουσικής.

Μια περιδιάβαση στον πλούτο του δημοτικού τραγουδιού της Κύπρου μας αφήνει έκπληκτους, λέγει η Δρ Ροδοσθένους, για τη μεγάλη μαεστρία του λαϊκού δημιουργού και τον ρόλο που οι «φωνές», τα μελωδικά αυτά πρότυπα, διαδραματίζουν στη θεματολογία και τη μορφολογία των κειμένων των δημοτικών τραγουδιών, καθώς και για τον τρόπο και τον βαθμό που οι παραδοσιακές «φωνές» αναδεικνύουν κάθε φορά το ποιητικό σώμα του τραγουδιού, που προσαρμόζεται σε αυτές.

Ερωτικά δίστιχα

Η δημιουργική διάθεση των απλών ανθρώπων, λέγει η Δρ Ροδοσθένους, στο πλαίσιο πάντα της προφορικής παράδοσης και της πολιτισμικής ταυτότητας κάθε περιοχής, οδήγησε σταδιακά σε μια διαδικασία ανανέωσης παλαιών μουσικοποιητικών πυρήνων. Το κάθε είδος μουσικοποιητικής δημιουργίας ξεχωριστά, ανάλογα με τις νέες λειτουργικές ανάγκες που προέκυπταν, παρουσίαζε και καινούργιες, σύγχρονες με κάθε εποχή συνθέσεις, σύμφωνα με τα τεχνολογικά ή υφολογικά πρότυπα της λαϊκής δημιουργίας. Έτσι, από το έπος και τους ραψωδούς, από την αρχαία τραγωδία και τους τρόπους της αρχαίας ελληνικής μουσικής μέχρι τους ήχους της βυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής και τη μουσική της Δύσης, η μουσικοποιητική παράδοση της Κύπρου οδηγήθηκε στην Ακριτική και Ποιιτάρικη «φωνή» και στα ερωτικά δίστιχα.

Ο ποιητικός αυτοσχεδιασμός των λαϊκών δημιουργών στις «φωνές» στο πλαίσιο της ισομετρίας του ιαμβικού δεκαπεντασύλλαβου στίχου αποδεικνύεται αστείρευτος και κάθε «φωνή», ανάλογα και με την πολιτισμική ιδιαιτερότητα του περιβάλλοντος δημιουργίας της, πραγματώνει με μοναδικό τρόπο την ποιητική τέχνη. Μετά τις δύο ομιλίες, το μουσικό σχολείο της Λάρνακας εκτέλεσε, με μοναδικό τρόπο και κατασπινκίνισε τους παρευρισκόμενους, παραδοσιακά τραγούδια της Κύπρου. Η Δρ Ροδοσθένους τραγούδησε, επίσης, εντυπωσιακά μερικά παραδοσιακά τραγούδια του τόπου μας.

Μαεστρία των δημιουργών

Η Δρ Ροδοσθένους υπογραμμίζει πως οι παραδοσιακές αυτές μελωδίες μαζί με τις παραλλαγές τους αποτελούν μελωδικά πρότυπα για τη δημιουργία τραγουδιών, αφού κάθε φορά που προκύπτει η ανάγκη για ένα νέο τραγούδι, γίνεται αναπροσαρμογή διαφόρων στίχων, τους οποίους αυτοσχεδιάζει ο λαϊκός

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Ομήρου Λέξεις

«Γουνούμαι σ' άνασσα»,
προσκυνώ, αρχόντισσα
(Οδύσσεια ζ 149)

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
titos_christodoulou@hotmail.com

Τρεις οι γυναίκες που προκαλούν τον Οδυσσέα, στην κλιμακωτή πορεία του μέσα από τον κόσμο των παραμυθιών, των μυθικών όντων, θηριών και τεράτων, τις ακυρωτικές της ταυτότητάς του προκλήσεις της επιθυμίας και της λήθης, της ανευθυνότητας και του φόβου, στις ραψωδίες ζ έως μ, μέχρι την επιστροφή του στον πραγματικό του κόσμο, στην Ιθάκη. Κατώφλι κι αβελτηρία για την άφιξη στην Ιθάκη η Σχερία, το νησί των Φαιάκων. Όπου, σε αντίστιξη προς τον κόσμο των 'αθεμίσιων', των χωρίς πόλη και πολιτισμό βαρβάρων Κυκλάδων, των καταλυτών της υψίστης πολιτικής αρετής της φιλοξενίας, φτάνει στο άλλο άκρο: στον υπερπολιτισμένο, υπερφιλόξενο κι υπεργενναϊόδορο 'γκρίζο', δηλαδή φανταστικά τέλειο, κόσμο των γκρίζων ανθρώπων: των Φαιάκων. Μετά τη μάγισσα Κίρκη και την καλύπτουσα, ακυρωτική της ταυτότητάς του θεά Καλυψώ, τώρα η

αθώα, παρθενική νεάνιδα. Η Ναυσικά. Κοινό στοιχείο και των τριών το 'λιλαίο-μένη πόσιν είναι', η επιθυμία να τον κάνουν άνδρα τους. Ακόμη κι η άβγαλτη παιδούλα, η παρθενική, πριγκιποπούλα Ναυσικά.

Γυμνός, κτυπημένος από τα βράχια και το κύμα, ψημένος στην αρμύρα της άγριας θάλασσας, 'κεκακωμένος άλμη' (137), καλυμμένος - στα επίμαχα - με ένα φουντωτό κλαρί, 'εκ πυκινής ύλης.. πτόρθον φύλλων' (128). Θέμα απειλητικά αναπάντεχο που διώχνει τρομαγμένες ('τρέσσαν άλλυδισ' (138), τις θεραπευτικές και φίλες της Ναυσικάς, που με παρέμβαση της Αθηνάς βρίσκει το θάρρος αυτή μόνη να μείνει να μιλήσει με τον ώριμο, σκληρό στην θωριά, ψημένο αυτόν άνδρα. Ομοιάζει να τις πλησιάζει σαν σίγουρο για την δύναμή του βουνί σιο λοντάρι που πλησιάζει βόδια, ή πρόβατα στην ορεινή βοσκή ή ελάφια: 'ώς τε λέων ορεσίτροφος αλκί πεποιθώς, / ός τ' είσ' υόμενος και αίμενος, εν δε οι όσσε / δείεται. Αυτάρ ο βουσί μετέρχεται ή οίεσιν / νέ μετ' αγροτέρας ελάφους' (130-4).

Κι ο Οδυσσέας αντιμετωπίζει την

μέγιστη εδώ πρόκληση στην 'αμύμονα μήτι' του, να βρει τον με τον πιο τεχνικά σμιλεμένο λόγο, 'επέεσιν αποσταδά μιλχιόισιν' (143-4), να παρουσιαστεί στην αριστοκρατική νεαρά ('λίσοιτο λαβών ευώπιδα κούρνν'), καθησυχάζοντάς την πρώτα και πείθοντάς την να τον βοηθήσει. Σε ένα έπος που αντιπαραθέτει κι αντιμετρά το πολιτισμένο 'decorum' ενάντια στην άξεστη, βάρβαρη κι απάνθρωπη ή 'υπάνθρωπη' άρνηση και παραβίασή του, ο Οδυσσέας βρίσκεται στην πιο κοινωνικά αδέξια κατάσταση που θα μπορούσε να βρεθεί. Πρέπει, τώρα, στην αμύμονα μήτι του να βρει τον τρόπο, όχι να σωθεί κρύβοντας την αλήθειά του πίσω από το δόλιο ψέμμα, όπως τόσο συχνά έκαμε μέχρι τώρα, αλλά, ακριβώς το αντίθετο. Διαψεύδοντας το φαινόμενο που τον διαψεύδει, να βρει στον λόγο του τον τρόπο, 'αιμυλίοισιν λόγοισιν', να αφήσει να λάμψει η αρχοντική ποιότητά του πίσω από την γυμνή θωριά του δαρμένου ζώου που την κρύβει. Κι ο λόγος του ξεπερνά τις απαιτήσεις των παράδοξων περιστάσεων.

Είναι ένας λόγος που συνιστά, πράγ-

ματι, την πιο ευγενική και πολιτισμένη σκηνή στο έπος, αφήνοντας διακριτικά να διαφανούν πίσω από την άγρια όψη του σκληραγωγημένου ήρωα, που τρομάζει τα άβγαλτα κοράσια, οι αρετές της ευγενικής που θέλει να δείξει ταυτότητας του Οδυσσέα. Στο 'The Art of the Odyssey' (Bristol Classical Paperbacks, 1994), ο Howard Clarke τον αναγορεύει ως τον πιο ραφιναρισμένο, εκλεπτυσμένο λόγο σ' ολόκληρη την ελληνική λογοτεχνία' (p. 52). Καλοφτιαγμένος, προσεγγμένος στην λεπτομέρεια, χωρίς κακοτοπιές, ειλικρινής, ευγενικός, απόλυτα αποτελεσματικός. Δοκιμασμένο: η γυναίκα πέφτει με το αυτί, όχι το μάτι.

'Γουνούμαι σ' άνασσα', προσκυνώ δέσποινα, είναι η ευγενική, πρώτη προσφώνηση. 'Θεά είσαι ή θνητή;' Κι αν το πρώτο, συνεχίζει, 'θεά αν είσαι που ζει στους ουρανούς, η Άρτεμις θα είσαι, η κόρη του Διός που η μορφοιά, η χάρη κι η κορμοστασιά σου παρασταίνουν'. Ένας όμορφος τρόπος να εκθειάσει την ομορφιά της Ναυσικάς ταυτίζοντάς την με παρθενική, νεανική κι αθλητική θεά-κόρη κρατώντας, έτσι, την φιλοφρόνηση μακριά από ερωτι-

κές υποδηλώσεις. Η κολακεία, ειδικά στην ομορφιά μιας κοπελλιάς, ποτέ δεν μαρτυρείται να πήγε στράφι. Σε μια επόμενη στροφή, πιο κοντά στον οικείο, προσωπικό της κόσμο, συνεχίζει ο πολύμηπις, πονηρός Οδυσσέας, με κεντρομόλο εστιασμό: 'Άλλ' άν, από την άλλη, είσαι μια από τις θνητές που κατοικούν την γη, τότε τυχεροί είναι πράγματι ο πατέρας κι η ευγενική σου μάννα, και τυχερά επίσης, και τα αδέρφια σου'.

Ο λόγος εξοικειώνει φιλικά τον ομιλητή μέσα από την αναφορά στα ζεστά, αγαπημένα πρόσωπα του Πατέρα και της Μητέρας, ομήλικα του ίσως, ενώ η αναγνώριση στην προστασία των αδελφών έλκει έναν συνειρμικό καθησυχασμό στους όποιους φόβους της. Με μαεστρία ο Οδυσσέας προχωρεί στην γέφυρα της γλυκειάς σιγουριάς που απλώνουν οι μνείες σε σκηνές της οικογενειακής ζωής: 'Πόσο οι καρδιές τους θα φωτίζονται από χαρά όταν βλέπουν την αγαπημένη τους να χορεύει!' Με σίγουρη περπατησιά ο επιδέξιος αγορητής κτίζει οικειότητα στην θαλωρή της οικογένειας που ανακαλούν οι περιγραφές του.

www.simerini.com.cy

Ομοιώθης τω φοίνικι: 'φοίνικος νέον έρνος'

Κορύφωση ο σαφής υπαινιγμός στην παρθενικότητα της αγάμου νεανίδας, μέσα από την φιλοφρόνηση 'Και πιο ευτυχισμένος από όλους ο άνδρας που με τα γαμήλια του δώρα θα σε κερδίσει για το σπίτι του' ('εδνεσει βρίςας οικόνδ' αγάγηται', 159). Πιο κοντά σε ό,τι η κοπελιά κρατεί πιο πολύτιμο στην καρδιά της δεν μπορεί να έλθει, ενώ ταυτόχρονα ντύνει την τολμηρή αναφορά στο ευγενικό βελούδο της έκφρασης του πιο απόλυτου σεβασμού: 'Ποτέ δεν είδα τέτοια ομορφιά, σε άνδρα ή γυναίκα: με σέβας σε θωρώ.' ('σέβας μ' έχει εισορόωντα', 161). Αριστουργηματικός, με γέφυρα το 'σέβας' περνά, για να το εντείνει κι επιβεβαιώσει, στο ιερό νησί της Δήλου. Εκεί, η φιλοφρόνηση στην ομορφιά της λειαίνεται από τους πιθανούς κινδύνους της στην σύνδεση με τον ιερό χώρο του Απόλλωνα: αφού ο ομιλητής εμφανίζεται κι ευσεβής, ενώ κερδίζει σε ποιητικότητα με την παρομοίωση της κοριτσιίστικης ομορφιάς με φοινικιά, που είχε δει στον χώρο ('φοίνικος νέον έρνος', 163).

Θυμόμαστε το αρχέτυπο της παρομοίωσης της όμορφης γυναίκας με 'φοίνικα' κι από το Άσμα Ασμάτων: 'Ομοιώθης τω φοίνικι'. Ευλυγισία, λεπτή γραμμή αλλά κι η αγνότητα της διαφυγής στα ύψη του; Η αναφορά στην Δήλο, όπου 'είχε βρεθεί με τους άνδρες του', περνούν διακριτικά στην Ναυσικά την εγκωμιαστική γι' αυτόν πληροφορία ότι πρόκειται για κάποιου είδους στρατιωτικό διοικητή, άνδρα με δύναμη και κύρος. Ταυτόχρονα εκκαλούν και την συμπάθειά της, αφού η εκεί εκστρατεία περιγράφεται να είχε κακό τέλος, σχεδόν μοιραίο γι' αυτόν.

Κι όμως, ο σκληρός αυτός στρατηγός, εικόνα που δικαιολογεί φιλοφρονητικά την βασανισμένη θωρηά του πληγιασμένου άνδρα μπροστά της, είναι ένας ευαίσθητος άνδρας που μέσα στην αμάχη μπορεί να κλέψει χρόνο για να θαυμάσει έναν τόσο όμορφο βλαστό. Ένας στρατιώτης με ψυχή. Η παρομοίωση δουλεύει αντίστροφα, αποπλισμένη κι ακίνδυνη: όπως τώρα, κτυπημένος από τόσες κακοτυχίες βρίσκει έννοια και τρόπο τό σο 'εύξοο', καλοπελεκημένο, να θαυμάζει την φοινικιά Ναυσικά που βλέπει! Ο άνδρας αυτός, που τόσο η άγρια μέσα στην αγριάδα μορφή του τις κοπελλιές τρομάζει είναι η ευγενική μορφή που μπορεί να παρουσιάσει στους γονείς της. Άνασσα ελέαριε! (174). Ο Οδυσσεάς ικέτης, επανερχόμενος με σαφέστερο, ουσιαστικό περιεχόμενο στο τυπικότερο αρχικό 'γουνούμαι'. Άλος δε ράκος αμφιβαλλέσθαι' (178). Ιδού γυμνός εμί, και ένδυμα ουκ έχω. Το υποδεικνύει. Να εννοήσουμε και το 'τον νυμφώνα σου βλέπω';

Κι η Ναυσικά εκτείνει στον γυμνό κι ανήμπορο, σαν βρέφος μπροστά της άνδρα, την μητρική της προστασία. Αναλαμβάνοντας το πλύσιμο και ντύσιμο του, με μητρική προστατευτικότητα, μέσα στην οποία, ξεγελώντας την αφοπλιστικά, γεννιέται η δική της γυναικεία επιθυμία: το δικό της, τυπικό για τις γυναίκες που παρεμβαίνουν σωστικά - αλλά και με την απειλή της σαγηνευτικής ακύρωσης - στην πορεία επιστροφής του Οδυσσέα, 'λilαιομένη πόνειν είναι'. Η αιδώς του Οδυσσέα να

λουστεί γυμνός μπροστά της, 'αιδέομαι γαρ γυμνούσθαι κούρησιν μετελθών' (221-2), φέρνει τον νου, κι υπαινίσσεται την επιθυμία σ' αυτό που αιδημόνως επιχειρεί να κρύψει, λουόμενος τους ώμους του μόνος του: 'όφρ' εγώ αυτός / άλμην ώμοιιν απολούσομαι'. Κι η μεταμόρφωση, με το λουτρό και το λάδι του ήρωα, αναπόφευκτο φέρνει το ερωτικό αποτέλεσμα. Το ομολογεί στις φίλες 'αμφιπόλους' η ίδια: 'πρόσθεν μοι αεικέλιος δέα' είναι / νυν δε θεοισιν έοικε είναι' (242-3). Στίχος που φέρνει στον νου το επιθαλάμιο της Σαπφούς: 'φαίνε-

πέρα από το πραγματικό περιπέτειές του, ένας παραμυθένια ο ίδιος τέλειος, γκρίζος κόσμος. Σαν το δυστοπικά τέλειο 'Νησί' του Huxley. Ο των Φαιών, γκρίζων, ανθρωπικών στην εύκολη ευμάρειά τους ανθρώπων: ο κόσμος των Φαιάκων, η νήσος των μεγάλων κτηρίων και των τραπεζωμάτων 'τείχη υψηλά, θαύμα ιδέσθαι' (η 45), και δώδεκα αρνιά, οκτώ χοίροι και δύο βόδια σφαγμένα για την σούβλα του τραπεζώματος (η 59-60), του 'σούβλα και τούβλα' αν πηγαίνει και σ' άλλα, πιο κοντά νησιά, ο νους σας.

ταί μ' ίσος θεοισιν εκείνος'. Η άβγαλτη, ξαφνιασμένη παιδούλα έχει σε μια συνάντηση ζήσει τις τρεις της γυναίκας ηλικίες: την παρθενική αθωότητα, την μητρική προστατευτικότητα, την ερωτική της γυναίκας επιθυμία: 'αί γαρ εμοί τοιόσδε πόσις είναι κεκλημένος είναι!'

Κίρκη, σε άνδρα επιθυμητό βλέποντας την μεταμόρφωση της έγνοιας της, και της ιδίας ως 'λilαιομένης', Καλυψώ που επιθυμεί, αλλά δίνει και το πλοίο, η 'νήσιος' στο όνομα Ναυσικά είναι, από τις τρεις, η πιο ανθρώπινη, πιο παρθενική, πιο ιδανική. Η πλησιέστερη, στην πραγματικότητα της, βαθμίδα προς την Πηνελόπη. Μια 'φανταστική' σαν οπτασία κοπελιά. Από έναν κόσμο, που θα μας γνωρίσει, τόσο τέλειο, σαν εκείνη. Ανάμεσα σε φαντασία και πραγματικότητα, το τελευταίο νησί στις κεντρικές ραψωδίες των 'μυθολογούμενων' από τον Οδυσσέα παραμυθιών' για τις

Που χρήσιμα, όμως, στην οικονομία της Οδύσειας, για τον Οδυσσέα, όπως το λέει και το παραβίσιον όνομα των ίδιων των καλεσμένων στο τραπέζωμα του Αλκίνοου Φαιάκων, της ίδιας της Ναυσικάς, είναι ένας κόσμος ναυτικών, ένας κόσμος 'ευσέλμων' ποταπόρων. Με το νηολόγιο των ονομάτων τους, ο Πρωρεύς, ο Ερεμύς, ο Ποντόνοος, ο Ακρόνεως, ο Ωκύαλος, ο Ελατρεύς, ο Ναυτεύς και ο Πρυμνεύς, ο Θόων κι ο Αναβησίνεως, ο Αμφιάλος (θ 111-4 κι η παραβίσιον, τέλος, 'Ναυσικά'. Το νησί 'πλοίο' για την Ιθάκη, 'πόντω ελαυνέμεν' (z 109). 'Νήα πρωτόπλοον' (η 35), που μαρμαρώνει τιμωρητικά στο λιμάνι της Σχερίας ο Ποσειδάωνας, μετά το νυκτερινό ταξίδι του κοιμώμενου Οδυσσέα: οι δρόμοι της θάλασσας έχουν κλείσει, πα, για τον Οδυσσέα. Νέα Τροία, πρέπει να ξανακερδίσει την Ιθάκη, την Πηνελόπη...

ART AERILTD**Ουίνστον Τσώρτσιλ**

Ο Σερ Ουίνστον Τσώρτσιλ γεννήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 1874 και πέθανε στις 24 Ιανουαρίου 1965 σε ηλικία 91 ετών. Ήταν Βρετανός πολιτικός, στρατιωτικός, δημοσιογράφος και συγγραφέας, πρωθυπουργός της χώρας του κατά τις περιόδους 1940-45 και 1951-55. Ηγέτης της Μεγάλης Βρετανίας από την άνοξη του 1940 έως το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το 1945, ήταν ένας από τους αρχιτέκτονες της συμμαχικής νίκης. Το 1900 εξελέγη για πρώτη φορά βουλευτής του Συντηρητικού Κόμματος, αρνούμενος να ταυτισθεί στη συνέχεια με πολλές από τις επιλογές των συντηρητικών κυβερνήσεων. Οι διαφωνίες του αυτές οδήγησαν στην αποχώρησή του από τη συντηρητική παράταξη το 1904 και την ένταξή του στους Φιλελεύθερους, με τους οποίους επανεξελέγη βουλευτής το 1906. Τον Μάιο του 1940 διαδέχθηκε τον Νέβιλ Τσάμπερλεν στην αρχηγία μιας κυβέρνησης συνασπισμού και προέβη στο διάσημο διάγγελμα του προς τον βρετανικό λαό. «Δεν έχω τίποτε να σας προσφέρω εκτός από αίμα, μόχθο, δάκρυα και ιδρώτα. Έχουμε μπροστά μας ένα μαρτύριο της πιο οδυνηρής μορφής. Ρωτάτε: "Ποια είναι η πολιτική μας;". Μπορώ να πω ότι είναι το να διεξαγάγουμε πόλεμο από θαλάσσης, ξηράς και αέρος και μ' όλη τη δύναμη που μπορεί να μας δώσει ο Θεός». Μεταξύ 1941 και 1945 ο Ουίνστον Τσώρτσιλ διέσχισε τον Ατλαντικό πέντε φορές για να συσχεφθεί με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Φραγκλίνου Ρούζβελτ. Μετέβη δύο φορές στη Μόσχα, όπου συναντήθηκε με τον Ιωσήφ Στάλιν το 1942 και τον Οκτώβριο του 1944, όταν έγινε η περίφημη διανομή, η οποία βάρυνε καθοριστικά στον καθορισμό της μεταπολεμικής τύχης της Ελλάδας και των άλλων βαλκανικών χωρών. Ο Τσώρτσιλ, με διακοπή μερικών ετών, παρέμεινε πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας έως τον Απρίλιο του 1955. Ανέπτυξε αξιόλογη ιστοριογραφική δραστηριότητα εκδίδοντας αρκετά βιβλία. Δεν παρέλειψε μάλιστα να γράψει τα περίφημα απομνημονεύματά του από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα οποία άρχισαν να δημοσιεύονται το 1948 έως το 1951 και του απέφεραν το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας του 1953. Τα βαθιά του γεράματα ο Τσώρτσιλ, πάντοτε σεβαστός και τιμώμενος, τα πέρασε ήσυχια πλάι στη σύζυγό του Κλημεντίνη, ζωγραφίζοντας.

Για περισσότερες πληροφορίες αποταθείτε στο www.artaeri.com. Μακαρίον 71, Αθήνα

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Ένα τσεκούρι κάθεται

Ανιχνεύσεις // Οι περσόνες που σκαρφίστηκε ο Ρεούσης, οι διάφοροι Παπαθανασίου, δεν είναι ούτε προσωπεία, ούτε doppelganger, ούτε οι αντ' αυτού. Έχω την υποψία πως είναι εντολοδόχοι που αμόλησε ο ποιητής να ζουν και να υπάρχουν ανάμεσά μας, να συγχρωτίζονται και να συναγελάζονται με εμάς

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΡΙΛΛΙΔΗΣ

Μέχρι πρόσφατα πίστευα κι εγώ -όπως όλοι μας άλλωστε- πως ο Κώστας Ρεούσης δεν υπάρχει. Πως Κώστας Ρεούσης είναι απλώς το nom-de-plume ή, μάλλον -ας όψεται η πολεμοχαρής φύση του-, το nom-de-guerre του Κώστα Παπαθανασίου.

Τον τελευταίο καιρό έχω αρχίσει να αλλάζω γνώμη. Νομίζω πως μόνον ο Κώστας Ρεούσης υπάρχει. Νομίζω, δηλαδή, πως ο Κώστας Ρεούσης έχει επινοήσει τον Κώστα Παπαθανασίου, τον Κωνσταντίνο Α. Παπαθανασίου και τον Κωνσταντίνο Α. Ει. Παπαθανασίου (άλλα τελεία έπιλον γιώτα τελεία, δηλαδή «αεί», δηλαδή όχι μόνο «νυν»). Και σα να μην έφτανε ότι τους επινόησε, έχει αναθέσει σε έκαστο εξ αυτών την επιτέλεση εν μέρει διακριτών πλην εν όλω ζωτικών λειτουργιών, παραδείγματος χάριν την εκπροσώπηση του ποιητή σε πάσης φύσεως αβαρίες ληξιαρχικής τελετουργίας ή, φέρ' ειπείν, την παρεπιδημία του ποιητή σε χώρους βιοποριστικού εξαναγκασμού ή, ξέρω γω, την ιχνηλάτση διανυκτερευόντων περισμάτων προς το επόμενο ποτήρι γκίνες. Ή, ακόμα, -όπερ έδει δείξει- τη μεσίτευση (ή μήπως την πρακτόρευση;) του νοήματος του Κώστα Ρεούση στο ακροατήριό του προκειμένου να επιτευχθεί μια κάποια συνεννόηση ή, έστω, μπας και αποσοβηθεί η ολοσχερής παρανόηση.

Ένα σατανικό σχέδιο

Θα παρακαλούσα να μη βιαστείτε να αναφωνήσετε: «Ντάξει, δηλαδή, οι ετερώνυμοι του Πεσσόα, απ' την ανάποδη». Κάτι τέτοιο θα παραήταν απλό, κάτι τέτοιο θα παραήταν αισιόδοξο. Το σχέδιο του Κώστα Ρεούση -διότι περί καλοζυγισμένου σχεδίου πρόκειται, είμαι βέβαιος πα-, είναι πιο σατανικό. Οι ετερώνυμοι του Πεσσόα αναλάμβαναν απλώς -έχουμε, άραγε, ογδόντα χρόνια μετά την αποδημία του, κατακτίσει τέτοια ύψη νεωτερικότητας ώστε το ανδραγάθημα του Πορτογάλου να φαντάζει απλό- την εξωτερική τους μύχιων του συγγραφέα υπό διαφορετικά προσωπεία - πλήρη βιογραφικών στοιχείων και εντυπωσιακών διαπιστεύσεων ομολογουμένως, προσωπείων ωστόσο. Ο φορμαλιστής Ρικάρντο Ρέις. Ο αγροίκος Αλμπέρτο Καέιρο. Και ούτω καθ' εξής. Ο λογιστής Μπερνάρντο Σοάρες υπεύθυνος, εξάλλου, για το ανυπέβλητο «Βιβλίο της Ανυσυχίας».

Όμως οι περσόνες που σκαρφίστηκε ο Ρεούσης, οι διάφοροι Παπαθανασίου, δεν είναι ούτε προσωπεία, ούτε doppelganger, ούτε οι αντ' αυτού. Έχω την υποψία (έχω και αποχρώσεις ενδείξεις) πως είναι εντολοδόχοι που αμό-

Φωτογραφία: Βασίλης Καφαντάρης

λησε ο ποιητής να ζουν και να υπάρχουν ανάμεσά μας, να συγχρωτίζονται και να συναγελάζονται με εμάς. Αποστολή τους; Η συλλογή και μεταφορά πληροφοριών στον εντολέα τους, ώστε ο τελευταίος να καταφέρει να λειτουργήσει ως πράκτορας της εποχής και του βίου του. Διότι πράκτορας χωρίς τσιράκια, πράκτορας δίχως χαφιέδες, τι σόι πράκτορας είναι;

Διάφανες, ορατές προθέσεις

Ωραία, λοιπόν. Έχει σχέδιο ο ποιητής, έχει μέθοδο. Έχει ατζέντα. Ωστόσο η ατζέντα του δεν είναι εντελώς κρυφή και, καίτοι πράκτορας, ο Κώστας Ρεούσης δεν είναι ακριβώς μυστικός. Ως ένα βαθμό μυστικιστικός, ερμητικός ενίοτε, αεροστεγής σε σημεία, καμία αντίρρηση. Παρά ταύτα, οι προθέσεις του είναι, τολμώ να πω, διάφανες ή, πάντως, ορατές σε όποιον θέλει να τις δει.

Εν αντιθέσει με τον άνακτα των Δελφών, ο οποίος «ούτε λέγει, ούτε κρύπτει αλλά σημαίνει», το ποίημα που γράφει ο Ρεούσης εδώ και χρόνια -ας μη γελιόμαστε, ένα ποίημα γράφει εδώ και χρόνια (α propos το ποίημα φέρει τον υπέρτιτο «εμεωυτόν») απλώς το γράφει με διαφορετικές λέξεις κάθε φορά- το πεί-

μα, λοιπόν, και λέγει και κρύπτει και σημαίνει. Πρόσφατες εκφάνσεις του:

Λέγει:
ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΔΕΝ ΘΑ ΜΠΕΙ-
ΤΕ ΠΟΤΕ

Τα χειρότερά σας λόγια
Ζητώ
Να με στολίσουν
Την ώρα
Που μιλώ

Κρύπτει:
ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

Έτσι
Προσθαλασώθηκαν
Κύπρο
Οι άλφα
Πελαγοί

Σημαίνει:
Εδώ αρχίζουν τα ζόρια. Εδώ δεν μπορούμε να ποντάρουμε μόνο στην ικανότητα πρόσληψης ενός εκάστου αναγνώστη. Εδώ χρειαζόμαστε το αφτί μας, εδώ η ακοή πρέπει να συνδράμει την όραση. Οκέι, αλλά ποιος θα βοηθήσει το αφτί; Φρονώ πως χρειαζόμαστε

τη φωνή του ίδιου του ποιητή. Διότι ναί μεν το μάτι βλέπει

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Αναληφθήκανε τρεις
Ληστές
Δεν
Ήταν
Εκατέρωθεν

αλλά τι ακούει το αφτί; Τι καταλαβαίνουμε; Πού μπαίνει η παύση; Ποια είναι η συναρμογή του κειμένου; Για να μιλήσουμε πρακτικά: Πώς διάλο διαβάζεται; Έτσι: «Αναληφθήκανε τρεις / Ληστές / Δεν ήταν εκατέρωθεν». Ή μήπως έτσι: «Αναληφθήκανε τρεις / Ληστές δεν ήταν / Εκατέρωθεν»; Η εντελώς αλλιώς; Η απαγγελία, στην περίπτωση του Ρεούση δεν είναι απαγγελία - δεν είναι περφόρμανς δηλαδή (πιο σωστά, δεν είναι μόνο περφόρμανς), δεν είναι εφέ, δεν είναι συμπλήρωμα. Η απαγγελία είναι αναγγελία άφιξης του νοήματος. Η εκφορά είναι βηματοδότης. Ο ήχος είναι μπουσουλές.

Πολιτικός

Και μια τελευταία σκέψη που θα ήθελα να θέσω προς προβληματισμό. Μολονότι υπερπραγματιστής (της φράξιας της Χώρας, του Παλιού Λιμανιού της Χώρας, αν θέλουμε να είμαστε ακριβολόγοι) έχω την εντύπωση πως ο Κώστας Ρεούσης θέλγεται τρομερά από το πραγματικό, πως η καρίνα του ποιητή έχει έρμα (στην πραγματικότητα. Τα ποιήματα σφύζουν από οικείες -αν και όχι απαραίτητως οικειωμένες- αναφορές, από απτές -αν και όχι απολύτως ψηλαφητές- εικόνες. Από τον Πενταδάκτυλο (την οροσειρά με τα στίγματα) ίσαμε την οδό Τεθλασμένης. Από τον Ορφέα μέχρι το Βερεγγάρια.

Προσπαθώ να πω: Ο Ρεούσης μού φαίνεται πως είναι βαθιά και εξόφθαλμα πολιτικός ποιητής. Αν και υπερπραγματιστής, δεν μοιάζει -προσώρας τουλάχιστον- να έχει διάθεση να πάει να ταμπουρωθεί σε κάποιον εβένινο πύργο παρέα με τον Έκτορα Κακναβάτο (για να θυμηθούμε τον Αρανίτση) ή, ασ πούμε, τον Σπύρο Κανιούρα.

Ο Κώστας Ρεούσης -κι αν μοιάζει να ζει στον κόσμο του, παραγμένος από έμβρυο-, ζει στην εποχή του, ζει την εποχή του. Με τα παζάρια του Νότου, δεν διακονεύει το σουρούπο- σουλατσάρι νυχθημερόν και αφήνει ένα τσεκούρι να κάθεται στον λαιμό χαρτοκόπτη γυναίκας. Πολύ φοβούμαι πως στην (υπερπραγματική ή μη) πράξη, το τσεκούρι κάθεται στο λαιμό όλων μας.

Σημ: Ομιλία που εκφωνήθηκε στις 2 Μαρτίου 2016 στη Φωτοδο κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Κώστα Ρεούση «Ένα τσεκούρι κάθεται».

www.simerini.com.cy

Βιβλιονηλασίες // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Χρόνια Οδύνης-Το χρονικό ενός ισοβίτη αγωνιστή της ΕΟΚΑ στις φυλακές της Αγγλίας

Θάσος Σοφοκλέους

Στα Έργα και τις Ημέρες του τιμημένου αγωνιστή της ΕΟΚΑ Θάσου Σοφοκλέους δεν συναριθμούνται μόνο οι αγωνιστικές του πράξεις από τη φοιτητική περίοδο της ζωής του στην Αθήνα ως μέλους της ΚΑΡΗ, ως συναγωνιστή του Γρηγόρη Αυξεντίου στην αντάρτικη ομάδα του και αργότερα ως Τομεάρχη από τα κορφοβούνια του Πενταδακτύλου μέχρι τις ακτές της Κερύνειας, αλλά και μετά τη σύλληψη και τα βασανιστήριά του από τους Άγγλους ως κατάδικου ισοβίτη από τις Κεντρικές Φυλακές μέχρι τα δεσμοτήρια της Αγγλίας.

Εκτός από τα ποιητικά, θεατρικά και τα άλλα συγγραφικά του ποιήματα, εμπνευσμένα όλα από τις κορυφαίες στιγμές της αθάνατης εποποιίας του 1955-59, την ηρωική δράση από την πολυσιχιδή του συμμετοχή στον Αγώνα κατέγραψε στο πρώτο οδοιπορικό των απομνημονευμάτων του υπό τον τίτλο «Πόθος Ελευθερίας», που εξέδωσε το 1989 για να έλθει πρόσφατα να μας δώσει πολύτιμες μαρτυρίες, πρωτόγνωρες βιοματικές εμπειρίες και τα μαρτύρια των δεινών του στα έγκλειστα «Χρόνια Οδύνης» μέσα από το δεύτερο ομώνυμο χρονικό του. Ένας άλλος ηρωισμός μιας ιδιόζουσας μορφής αγώνα στο μεταίχιμο της εποφθαλιού επιβίωσης και της εναγώνιας προσμονής, της σθεναρής αντίστασης και της ελπίδας για την έξοδο της τραγωδίας. Ο αγωνιστής-συγγραφέας στην προϊδεαστική του εισαγωγή επισημαίνει με στοχαστικούς τόνους: «Διαφορετική ασφαλώς εντύπωση και διαφορετικά συναισθήματα προκαλεί ένα ολοκαύτωμα, μια ανατίναξη, μια μάχη. Όμως το κεφάλαιο «Βασανιστήρια-Φυλακές» έχει τη δική του ιδιαιτερότητα. Αντιμετωπίζεις κάτω από τραγικές συνθήκες με μόνο όπλο τις ψυχικές σου δυνάμεις την πιο βάρβαρη, απάνθρωπη και εγκληματική συμπεριφορά...».

Το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο του βιβλίου φιλοτεχνούν τα εμβληματικά ζωγραφικά του έργα με τον «φτερωτό φίλο» στο παράθυρο της φυλακής του, σύμφωνα με το αντίστοιχο κεφάλαιο, και το στίπι στο αγρόκτημα «Καπαρόβουνος», όπου συνελήφθη η εξαμελής αντάρτικη ομάδα Πενταδακτύλου. Οι 367 σελίδες του χρονικού, που επιμερίζονται σε 13 θεματικά κεφάλαια, στοιχειοθετούν με ζωηρό ύφος γλαφυρής αφηγηματικής παραστατικότητας το Ημερολόγιο των Φυλακών του Θάσου Σοφοκλέους, όπως διεσώθη αλώβητο και αποθησαυρίζει μνήμες και αδιάσειστα τεκμήρια μιας πτυχής από τα εκτός Κύπρου, λιγότερο γνωστά, ιστορικά δράματα του Αγώνα. Ωστόσο, περιγράφονται με τις ίδιες καθημερινές λεπτομέρειες και άλλα συμβάντα, που δεν περι-

λαμβάνονται, προφανώς, στο Ημερολόγιο, από την αρχή της σύλληψής του, στις αρχές Οκτωβρίου του 1956, και την καταδίκη του τον Δεκέμβριο του ιδίου έτους, ύστερα από την προσαγωγή του στο δικαστήριο, έως την αποφυλάκιση και τη μεταφορά του στη Ρόδο ως εξόριστος, μετά τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, μέχρι την επιστροφή του στην Κύπρο στα μέσα Αυγούστου του 1960.

Οι δραματικές σκηνές και τα συγκλονιστικά στιγμιότυπα από τα συμβάντα στις φυλακές «Wormwood Scrubs» του Λονδίνου και «Maidstone» του Kent απηχούν την πλοκή ευφάνταστου μυθιστορήματος, με πρωταγωνιστή τον φυλακισμένο ημερολογιογράφο, που περιστοιχίζεται από συγκατάδικους συμπατριώτες του και τέσσερεις φίλους ιδεολόγους Ιρλανδούς κρατούμενους, δεσμοφύλακες, ανακριτές-βασανιστές, επισκέπτες συμμαθητές και συγγενείς, ενίοτε, καθώς και Άγγλους βουλευτές, ενώ τις ώρες της μοναξιάς τις μοιράζει ανάμεσα στο διάβασμα λογοτεχνικών βιβλίων, στην ενασχόλησή του με τη ζωγραφική και την περισυλλογή φιλοσοφικών υπαρξιακών σκέψεων, όπως εκείνων γύρω από την απόδραση και τη φυλακή, για τις οποίες είχαν συστήσει και ειδικές επιτροπές: «Για μας η φυλακή είχε και σκοπό και νόημα. Κάτω από ξεχωριστά δύσκολες συνθήκες της φυλακής δίνεται η ευκαιρία στο άτομο να ξεπεράσει τα στενά πλαίσια της ζωής και με μια πνευματική ανάταση να βρει το αληθινό της νόημα, να ολοκληρωθεί και να τελειωθεί». Εντούτοις, ούτε ο μακροχρόνιος εγκλεισμός ούτε τα φρικτά βασανιστήρια των σαδιστών δημίων του, μήτε η απεργία πείνας, τα καταναγκαστικά έργα και οι ατελέσφορες καταγγελίες σε βουλευτές του εργατικού κόμματος του λυγίζουν την ψυχική αντοχή παρεκτός ο αναπάντεχος θάνατος του πατέρα του.

Το βιβλίο εμπλουτίζουν χαρακτηριστικές φωτογραφίες, σελίδες από τη θυσία ένδοξων αγωνιστών του εθνικοαπελευθερωτικού μας αγώνα και το παράρτημα, όπου επιτάσσονται σημαντικά ιστορικά έγγραφα και ενδεικτικές ιδιόγραφες σελίδες από το Ημερολόγιο: μια αυθεντική κατάθεση στην ιστοριογραφία του Αγώνα με τη γραφίδα του λαμπρού αγωνιστή μας Θάσου Σοφοκλέους.

Ιδεοσκόπιο // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Το '21 και το '55 ομοούσιοι Αγώνες εθνεγερσίας

chrysothemisch1@gmail.com

Το σχεδόν αιώνας από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 και 61 χρόνια από την έκρηξη της Κυπριακής Εποποιίας του 1955-59, πέρα από την εορταστική σχολαιοποίηση και τις πανηγυρικές δοξολογίες των δύο εθνικών μας επτείων, επανέρχεται εντονότερο σήμερα το ανεκπλήρωτο χρέος: όχι απλώς χάριν ιστορικής μνήμης και θεωρητικής παιδαγωγίας, αλλά προπάντων ως επιτακτικό αίτημα των χαλεπών και ου μεντών καιρών για την ενσυνείδητη κατάκτηση του βαθύτερου κοινού τους νοήματος: την έμπρακτη ανάδειξη της ομοούσιας ελληνικής ψυχής και του αδούλωτου πνεύματος της φυλής στους τιτάνιους αγώνες κατά της τυραννίας. Καθώς ο μεγάλος ξεσπκωμός του σκλαβωμένου γένους από τα σκοτάδια της οθωμανικής δουλείας αν ξεκίνησε από τα επιτόπια επαναστατικά κινήματα και τους προδρόμους του νεοελληνικού διαφωτισμού με πρωτεργάτες της ελληνικής και κυπριακής εθνεγερσίας τους εθνομάρτυρες Ρήγα Φεραίο και Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό, έδωσε επάξια τη σκυτάλη της αυθεντικής του συνέχειας από το 1830 στις αλυτρωτικές ενοπικές διεκδικήσεις σύσσωμου του Κυπριακού Ελληνισμού με αποκορύφωμα το ξέσπασμά του την αυγή της 1ης του Απρίλη του 1955.

Αν επομένως στην ομόκεντρη ταυτοσημία των δύο επαναστάσεων τα κίνητρα είναι εθνικοαπελευθερωτικά και όχι ταξικής ή άλλης κοινωνικοοικονομικής, εσφαλμένως, διάστασης, παρά την απ' αιώνων δουλοκτητική καταπίεση, ο σκοπός του κυπριακού αγώνα επιτείνεται στο μακροχρόνιο στόχαστρο της Ένωσης με τη Μητέρα Ελλάδα. Διακαής πόθος και απαρέγκλιτη αξίωση, σύμφωνα με την προ του Ενωτικού Δημοψηφίσματος φλογερή εγκύκλιο του Αρχιεπισκόπου Μακαρί-

ου Β', με την οποία απευθυνόταν προς τον κυπριακό λαό: «Δι' Ένωσιν και μόνον Ένωσιν αγωνίσθησ επί τόσα έτη. Ένωσιν και μόνον Ένωσιν καλείσαι να επισφραγίσης διά της ψήφου σου».

Το «ουδέποτε»

Άλλωστε, την ανυποχώρητη αυτή απαίτηση είχε επισφραγίσει ήδη από το 1918 στο βιβλίο του «Cyprus under British rule» ο αρχιγραμματέας της αποικιακής κυβέρνησης Charles Ott: «Υπάρχει μια λέξη που... Ιουσαντιέται σε κάθε ένα από τα πολλά υπομνήματα, που υποβάλλονται από καιρού εις καιρόν από τους ηγέτες της ελληνικής κοινότητας στην Κύπρο, είτε στην τοπική είτε στην αυτοκρατορική κυβέρνηση. Η λέξη αυτή είναι η «ΕΝΩΣΙΣ»». Εξ ου και όταν προσέκρουσε στο κυνικό «ουδέποτε» του υφυπουργού Αποικιών Hopkinson, η απάντηση γράφτηκε από τους ηρωομάρτυρες της Κυπριακής Ελευθερίας με το αίμα της θυσίας τους. Όπως είχε γραφτεί ανεξίτηλα, για να σηματοδοτεί τις δέλτους της επικής τετραετίας, εκείνο το εμβληματικό σύνθημα, που απαθανάτισε ο Σεφέρης: «Την Ελλάδα θέλομεν κι ως τρώωμεν πέτρες».

Ωστόσο, οι δύο επαναστάσεις δεν εξετάζονται, απλώς, υπό το πρίσμα των εξωτερικών συγκυριών, ήτοι της παραπλήσιας ημερομηνιακής τους αφετηρίας και της δυσανάλογης εκατέρωθεν αναμέτρησης με δύο παντοδύναμες αυτοκρατορίες, της μιας αλλόθρησκης και ανέκαθεν εχθρικής, ενώ της άλλης ομόθρησκης των «φίλων του άλλου πολέμου», κατά τον Ποιητή. Η κοινή συνισταμένη των παρεμφερών παραμέτρων και πανομοιότυπων συνιστωσών ως προς τα αίτια, τα δρώμενα, τις συνθήκες και τα αποτελέσματα της διεξαγωγής τους εστιάζεται στο ηθικοπνευματικό υπόβαθρο των πρωταγωνιστών της ελληνικής και κυπριακής παλιγγενεσίας, που επισφράγισε τη συλλογική συνεί-

δηση της ομόψυχης ομολογίας πίστωσης μπροστά στο δίλημμα «Ελευθερία ή Θάνατος». Η επιλογή της Ελευθερίας έναντι της σκλαβιάς, που ισοδυναμεί με τον ίδιο τον θάνατο και καταβάλλει ακριβό αντίτιμο στον βωμό της αυτοθυσίας, συνιστά συμβόλαιο τιμής στις επαναστατικές προκλήσεις του '21 και του '55. Διαπνέει επίσης τον όρκο αμφοτέρων των μυστικών Οργανώσεων, της Φιλικής Εταιρείας και της ΕΟΚΑ: «Ορκίζομαι εις το όνομα της Αληθείας και της Δικαιοσύνης [...] θυσιάζω την ιδίαν μου ζωήν, υποφέρω και τα πλέον σκληρά βάσανα». «Ορκίζομαι [...] να αφιερώσω πάσας τας δυνάμεις μου, εάν δε παραστή ανάγκη και αυτήν την ζωήν μου».

Επί πλέον, οι δύο επαναστάσεις αντιπαραθέτουν δύο αντίθετους κόσμους διστάμενης πρόσληψης του ήθους, των δικαιωμάτων και της αξίας του ανθρώπου. Έτσι, οι στρατιές της υπεροπλίας δεν πολεμούν μόνο τα λιανοντούφεκα στα λημέρια της κλεφτουριάς, στις αετοράχες και τα κρησφύγετα του αντάρτικου, αλλά και το ελεύθερο φρόνημα της αρετής και της τόλμης ψώνεται ολόθροον ενάντια στην ωμή βία του Οθωμανού τυράννου και του δήμιου αποικιοκράτη. Από τους μαζικούς εξισλαμισμούς των χριστιανών έως τις σφαγές της Χίου και των Ψαρών μέχρι τα βασανιστήρια των ανακριτηρίων, το ικρίωμα της αγχόνης και τα φυλακισμένα μνήματα.

Το '21, όμως, και το '55 της ελληνικής εθνεγερσίας, πλην των υπέρ πίστεως, πατρίδας και ελευθερίας αγώνων τους, ταυτοποιούνται και στην καταστροφική διχόνοια της στρατιωτικής και πολιτικής τους ηγεσίας. Στη Διχόνοια που εξακολουθεί να «βαστάει ένα σκίπτρο η δολερή» και που δεν συμβιβάζεται με την Ελευθερία για την απελευθέρωση των τουρκοπατημένων εδαφών μας, καθώς το υπαγορεύουν οι δύο εθνικές μας επέτειοι.

Ηδύφωνο

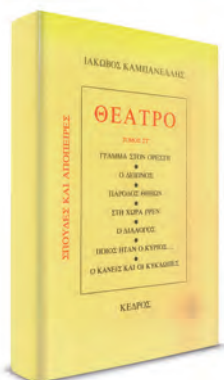
www.simerini.com.cy

Ιάκωβος Καμπανέλλης, Γράμμα στον Ορέστη

Απόσπασμα της βδομάδας // Εμάς τις γυναίκες μάς αφήνουν να διαλέγουμε μόνο το νυφικό μας, όχι και τη ζωή μας // Επιμελείται η **Μαρία Μηνά**

Η Παγκόσμια Μέρα Θεάτρου γιορτάζεται κάθε χρόνο σαν σήμερα, στις 27 Μαρτίου. Ο μεγάλος Έλληνας θεατρικός συγγραφέας έφυγε από τη ζωή στις 29 Μαρτίου 2011.

Τα θεατρικά του Ιάκωβου Καμπανέλλη κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Κέδρος

Ορέστη, αγαπημένε μου για ξέρω πως οι μέρες μου είναι μετρημένες και τρέμω που δε βλέπω να 'ρχεσαι.

Δεν είναι μόνο η λαχτάρα μου να σε δω, έστω και για τελευταία φορά, που μ' έχει κάμει να στοιχειώσω στο παράθυρο που βλέπει στο δρόμο. Πιο πολύ είν' ο φόβος μου ότι μπορεί να 'ρθεις όταν θα 'ναι αργά πια. Ότι μπορεί ν' ακούσεις μόνο από τους άλλους πώς έγιναν όσα έγιναν, και ποτέ από μένα. Όμως ποιος άλλος μπορεί να ξέρει για μένα πιο πολλά από εμένα την ίδια; Εγώ έκαμα αυτό που δε θα μπορούσε ποτέ κανείς να φανταστεί, εγώ αναγκάστηκα να σκοτώσω...

(Σταματά να διαβάζει, πάνει ένα μολύβι και γράφει) Πόσο εύκολο είναι για τους άλλους να θέλουν... (σταματά να γράφει και συνεχίζει λέγοντας αυτά που έχει να πει παρασυρόμενη όλο και πιο πολύ απ' αυτά που νιώθει) να πιστέψεις μόνο αυτά που θα σου πουν εκείνοι. Και πόσο πιο εύκολο θα είναι όταν εγώ δε θα μπορώ πια να μιλήσω. Τι δύσκολη που είν' η θέση μου, Ορέστη. Εγώ είμαι μάνα σας. Δεν πρέπει, ούτε στιγμή, να σου περάσει απ' το νου ότι επιδιώκω να σε

παρασύρω προς το μέρος μου. Είστε και οι δύο παιδιά μου, είσαι ο Ορέστης μου! Και η αδελφή σου, ό,τι κι αν έχει κάνει, είναι η Ηλέκτρα μου!

Πού γυρίζεις, Ορέστη, γιατί αργείς...; Αν ερχόσουν α γρήγορα, θα την προλάβαινες, εσένα θα σ' άκουγε... Θα την έπαιρνες απ' τους παλιανθρώπους που την έκουνε περικυκλώσει και εκμεταλλεύονται το πάθος της για τον πατέρα της. Ξέρεις τι της είπε την ημέρα που ξεκινούσε για την Τροία, έξω στην αυλή, μπροστά στον κόσμο, φορώντας τη μεγάλη του στολή, καβάλα στο άλογο του: «Τι κρίμα, αν ήσουν άντρας, θα σ' άφηννα εσένα να μου προσέχεις τις Μυκίνες»... κι από την ώρα εκείνη βάλθηκε να του αποδείξει πως είναι ικανή να το κάμει...! Μίσωσε θανάσιμα τον Αίγισθο πριν ακόμη τον δει... οργάνωσε την απαγωγή σου στη Φωκίδα, γιατί λείει ο Αίγισθος κι εγώ είχαμε σκοπό να ξεκάνουμε κι εσένα... Τρέχει από πλατεία σε πλατεία, μιλά για εκδίκηση, με καταγγέλλει σαν διεφθαρμένη, διεστραμμένη, αρχομανή, αιμοχαρή... [...]

(Ξαναπάνει μολύβι και γράφει προφέροντας με εξαίψη την κάθε λέξη) Τον πατέρα σου, Ορέστη, δεν τον διάλεξα

εγώ για άντρα μου. (Αφήνει πάλι το μολύβι). Εμάς τις γυναίκες μάς αφήνουν να διαλέγουμε μόνο το νυφικό μας, όχι και τη ζωή μας. Με δώσανε στον Αγαμέμνονα. Κι αφού αυτός θα ήταν ο άντρας μου, έκανα με το μικρό μου μυαλό τα πάντα για ν' αγαπηθούμε, να είναι το σπίτι μας ωραίο, χαρούμενο, ήθελα να τον θαυμάζω. Αλλά ο πατέρας σου ήταν ένας άνθρωπος απρόσιτος, χαμένος μέσα σ' έναν άπληστο, σ' έναν θεοσκότεινο εγωισμό. Ό,τι και να έκανα για να τον ευχαριστήσω δεν άκουγα ποτέ έναν καλό λόγο. Μ' έβλεπε σαν οφειλήτη που του δίνει αυτά που του χρωστά. Όταν δεν έβλεπε να γίνεται αυτό που ήθελε, ακόμη κι αν ήταν κάτι φύσει αδύνατον, φρένιαζε, έδερνε, υποπεύταν ότι πάνε να τον ταπεινώσουν. Επειδή το πρώτο μας παιδί ήταν κορίτσι, κι όχι αγόρι όπως περίμενε, έφυγε απ' τις Μυκίνες για να μην το βλέπει και γύρισε ύστερ' από μήνες. Όταν ανταμώσαμε, εντελώς τυχαία, στον κήπο, εγώ είχα το παιδί στην αγκαλιά, πλησίασε, το κοίταξε σα να 'ταν περίεργο φαινόμενο και είπε «με απογοητεύσατε κι εσύ κι αυτό»...

Έτσι σημαδιακά άρχισε η ζωή της Ηλέκτρας. Όταν άρχισε να μεγαλώνει

και να καταλαβαίνει πια, η μόνη τρυφερή κουβέντα που άκουγε απ' το στόμα του ήταν το «πόσο θα την αγαπούσε αν ήταν αγόρι». Η Ηλέκτρα τριβόταν στα πόδια του, τον κοίταζε παρακλητικά, λαχταρούσε να την πάρει στα χέρια του, να σφιχτεί απάνω του. Αυτός τίποτα... και ενώ το κοριτσάκι μου ζητιάνευε την αγάπη του, αυτός λες και ευχαριστιόταν να το διώχνει από κοντά του, να το βλέπει να κρύβεται πίσω απ' τις πόρτες και να κλαίει. Έτσι, σιγά σιγά, μέσα στο παιδικό της μυαλό ζυμώθηκε η ιδέα ότι εγώ που τη γέννησα κορίτσι της φταίω. Άρχισε να με αποφεύγει. Ύστερα να με κοιτάζει εξεταστικά, σαν να ψάχνει να καταλάβει ποια είμαι, τι είμαι. Άπλωνε τα χέρια να την πάρω κοντά μου, να τη χαϊδέψω, κι αυτή τραβιότανε πίσω τρομαγμένη, λες και πήγαινα να τη χτυπήσω. Κι ενώ εγώ με τη λατρεία που της έδειχνα μέρα με τη μέρα την έκανα, εκείνος με την αντιπάθειά του την κέρδιζε. Στο τέλος έγινε πάθος και στους δύο, ο πατέρας να φανερώνει όλο και πιο πολύ την απέχθειά του και η κόρη τη λατρεία της. Ενωθήκα τόσο μονάχη, τόσο ξένη... (σελ. 25-28)